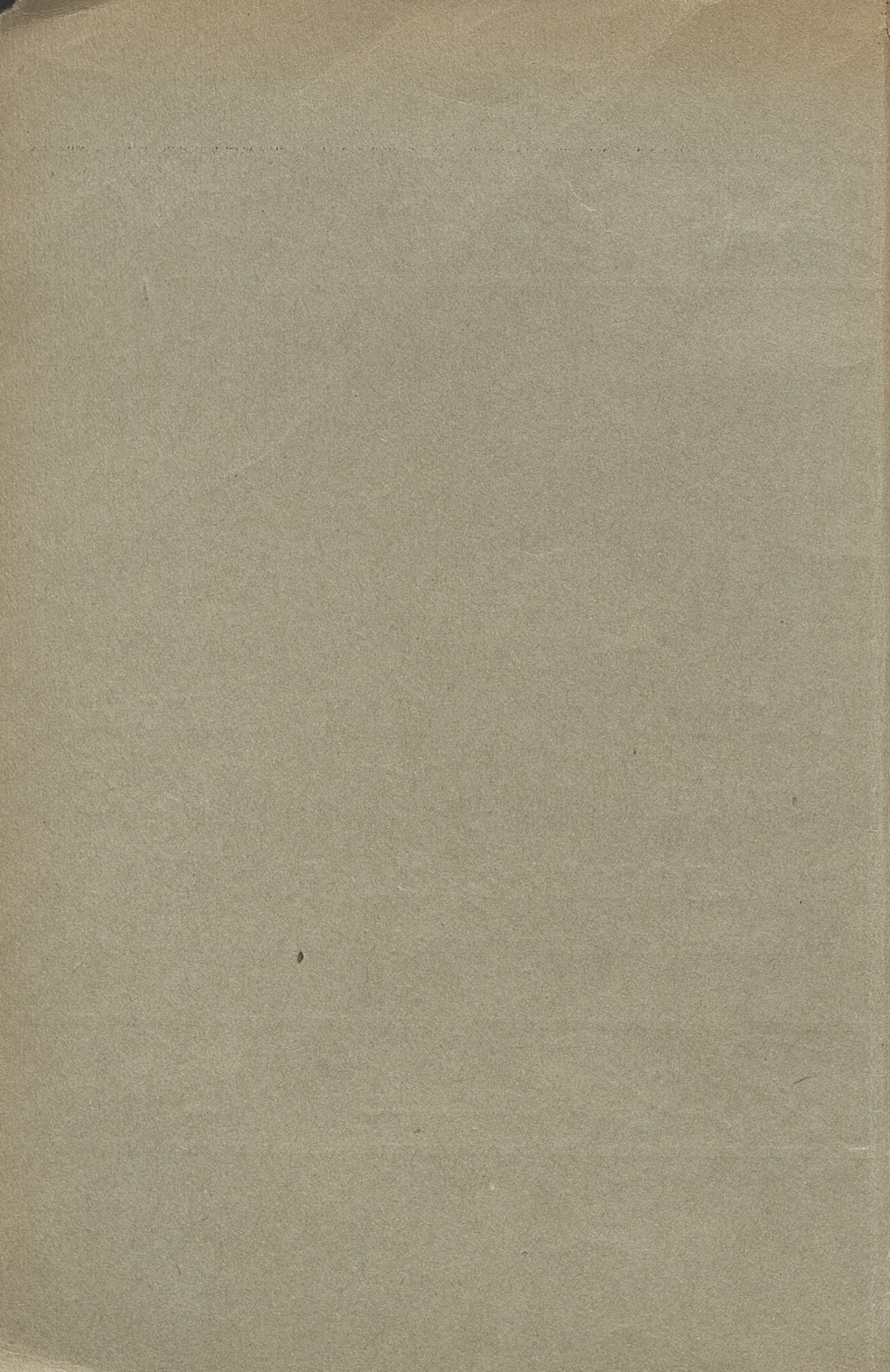

**Sprawozdanie z działalności
Akademickiego Koła T. S. Ł.
w Krakowie, za rok 1909.**

ze wstępem Kol. Rymara, z racyi dziesięciolecia Koła. —

5871.

**Sprawozdanie z działalności
Akademickiego Koła T. S. Ł.
w Krakowie za rok 1909 ::
ze wstępem Kol. Stan. Rymara
:: o dziesięcioleciu Koła. ::**

Druk W. Korneckiego i K. Wojnara w Krakowie
pod zarządem A. Nowaka.

I.

Utrzymać w życiu akademickiem przez lat dziesięć towarzystwo, nie związane ściśle z codziennymi obowiązkami młodzieży — to rzecz niezwykle trudna i zjawisko to niecodzienne. Jeśli przez długi szereg lat istnieją i działają przy Wszechnicach kółka naukowe, lub o krok poza Wszechnicami „czytelnie“ — to rzecz ta nikogo nie dziwi. Są one tak ściśle z celami, zadaniami i zajęciami akademickiej młodzieży związane, że rozdzielić je trudno. Wykład profesora *ex cathedra*, praca własna nad samym sobą w bibliotekach i laboratoryach nie wystarcza, więc skupia się gromadka zawodowców, aby przez wspólną wymianę myśli szersze objąć horyzonty, uporządkować i plewy od ziarna oddzielić z tego, co się zdobyło. A gdy wiedza tylko fachowa, w jednym wyłącznie prowadzona kierunku, nie wystarcza i wystarczyć zdrowemu duchowo człowiekowi nie może, gdy daje się odczuć potrzeba zetknięcia się, zapoznania i skoligacenia nie tylko z doktrynami martwej nauki, ale i z ideą polityczną i społeczną żywego narodu, wtedy ta młodzież wychodzi kroków kilka poza przybytek wiedzy, kupi się w stowarzyszeniach akademickich, na ideowych podstawach i pobudkach opartych. Lecz i tu, jak w murach Wszechnicy, teoretyczne studia nad strukturą i życiem narodu prym dźwiera, teoretyczne prawie wyłącznie stawia się teorye, systematy, doktryny nauki społecznej. I na tem już kończył się długi dziesięć lat „czyn“ młodzieży.

Ale nadeszła chwila, że to skończyć się musiało. Gdy z obchodu setnej już rocznicy konstytucji trzecio-majowej, wystrzeliło hasło: „Trzeba z żywymi na przód iść, Po życie sięgać nowe“, gdy starsze społeczeństwo,

przerażone ciemnotą, analfabetyzmem dzielnicy naszej, wołało : „szkoły, szkół więcej budujmy“, gdy coraz śmielej, niemal gorączkowo, grzebać poczęto na śmietniku naszych zaniedbań narodowych i społecznych, gdy ten i ów, zobaczywszy ten ogrom pracy nie zwątpił, ale wstał, wziął młot i kielnię w rękę, aby rozbijać przeszkody, aby nowy gmach odrodzenia budować — polska młodzież uniwersytecka, gorąca jak zawsze po wszystkie wieki i po wszystkie pokolenia — spostrzegła, że i dla niej otwiera się pole czynu pozytywnego, pole bezpośredniego współdziałania ze starszym pokoleniem dla lepszej doli wszystkich.

W 1894 r. na obu wszechnicach i na politechnice, nadto wśród młodzieży rzemieślniczej, powstają Koła T. S. L. Lecz władze czynią trudności, nie zatwierdzają im statutów, a tak rozbił się pierwszy wysiłek. W lat parę potem, powstają te Koła z powrotem i żyją i — działają do dziś.

Nasze Koło T. S. L. powstało w jesieni 1899 r. Przekroczyliśmy tedy rok dziesiąty działalności naszej. Godzi się zapytać, co ta dziesięcioletnia działalność dała nam, młodzieży samej, a także, co dała społeczeństwu? z jakimi zamiarami, w jakim celu, pod jakim hasłem powtaliśmy, a czem **dziś** jesteśmy?

Gdy powstawało nasze Koło, kierunek, w jakim miała iść praca całego T. S. L., stanowczo zdecydowanym jeszcze nie był. Piekące potrzeby na polu szkolnictwa, choćby tylko częściowe zaspokojenie ich, obrona przed wynarodowieniem kresów za pomocą szkół początkowo w zupełności popchnęły T. S. L. w kierunku gromadzenia funduszków i budowania szkół. Po całej Galicyi i po całym Śląsku wytworzyła się sieć placówek mających za cel: zbieranie pieniędzy i odsyłanie ich Zarządowi głównemu na budowę szkół. Taka tylko praca długo trwać nie mogła. Ludzie, którzy się zeszli, aby myśleć o kresach, aby wspólnie razem coś dla ogółu zrobić, rozejść się po jedno czy dwurazowem ze-

braniu pieniędzy i odesłaniu ich Zarządowi głównemu, którego może zupełnie nie znali, nie mogli.

Powiedzieli sobie i konsekwentnie powiedzieć musieli, że tuż obok nich i na wsi i w mieście dzieje się źle, że i tu pomocy, opieki, rady, pracy, pieniędzy bardzo wiele potrzeba, że i tu lud obudzić uśpienia, powołać go do życia narodowego I zaczął się w kraju wielki ruch kulturalny...

Ta metamorfoza, to przeistoczenie T. S. L. z towarzystwa s z k o ł y l u d o w e j w towarzystwo o wielkim, par excellence oświatowym programie pracy narodowej trwało lat szereg.

Koło nasze odrazu poszło w tym drugim kierunku. My, młodzi, przeważnie biedni i z trudem tylko, o chlebie i herbacie studia kończący, sami nie wiele grosza Zarządowi głównemu dać mogliśmy, ale za to mieliśmy i mamy wiele zapału, sił młodych a zdrowych, ale za to do osobistych poświęceń ze swego czasu i sił jesteśmy zdolni i ochotni. I jak niegdyś Chrystus głosił, że w niebie jest większa radość z jednego nawróconego, aniżeli z 99-ciu sprawiedliwych, tak my rzucaliśmy się na poszukiwanie tych ciemnych i nieświadomych, aby ciepłem swej duszy, serca, uczucia, słowa rozgrzać ich i do życia świadomego narodu i idei jego pozyskać. Nie brakło nas wśród robotników i wśród rzemieślników, byliśmy i na wsi, wśród włościanstwa naszego. Starzy i młodzi chciwie słuchali słów naszych gorących, powstawały czytelnie, a w nich odczyty, pogadanki, rodziły się myśli zdrowe i w czyn zamieniały: powstawały Kółka rolnicze, kasy Raiffeisena, mleczarnie, pustoszały karczmy. A my z dumą i radością patrzyliśmy na ten plon: zwiększyć, pogłębić i rozszerzyć go pragnęliśmy.

Ileż to razy poddawaliśmy rewizji, dyskusji, krytycznej analizie nasze metody działania, nasz zakres pracy, teren, środki, sposoby. Płynęła z tych zawziętych nieraz starć, zrobionych spostrzeżeń podwójna korzyść: dla sprawy ze względu na lepsze jej wyniki i dla nas samych: zbieraliśmy doświadczenia, poznawali psychologię i potrzeby szerokich mas społeczeństwa naszego.

Chwytałyśmy się środków i metod różnych. Żywe słowo, książki, kursy analfabetów, teatry włościańskie, kursy naukowo - popularyzatorskie, skioptikon, obrazy, grafikony, wycieczki, śpiewy, ćwiczenia fizyczne, związki zawodowe, wreszcie dziesięciodniowy wielki kurs oświatowy, oto tylko niektóre z nich.

Niejednokrotnie zmienialiśmy nasze metody. Był czas, że gdzie się dało i kto tylko chciał wziąć, rozdawaliśmy biblioteczki tak, żeśmy je mieli i na Śląsku i w powiatach: Jasło, Łańcut, Tarnobrzeg. Przyszła reakcja, zastanowienie i dziś bezpłatnie jednej książki dać nie chcemy, ale żądamy, aby członkowie czytelnicy pokryli połowę, a już co najmniej $\frac{1}{3}$ kosztów księgozbioru i wszystkie wydatki bieżące czytelnicy; dziś skupić się usiłujemy na niewielkim terenie nie dlatego, aby się skurczyć, ścieśnić i mniej promieniować, ale dlatego, że uznajemy za konieczny ciągły kontrakt naszych placówek oświatowych z nami. Był czas, że na odczycie i niekiedy lustracji księgozbioru, kończyło się zadanie delegata naszego na wsi, a dziś każdy przejaw kulturalny wsi rozpatrzonym, poznanym, w serdeczną opiekę wziętym być musi. Był czas, żeśmy tylko o starych, dorosłych gospodarzach gminy pamiętali, a dziś niemal że do dyametralnie przeciwnych dośliśmy wniosków: pracować trzeba i wśród kobiet, pracować trzeba i to przede wszystkim wśród młodzieży wiejskiej. Ze starego, dojrzałego, więdnącego już pokolenia my nie wiele iskier wykrzesać zdołamy. Trzeba pracować wśród nich i iść z nimi, bo na przeoranim, uprawionym trochę gruncie plon zasiać łatwiej, bo przez wytworzenie pogodniejszej, cieplejszej atmosfery łatwiej z młodych, z dorastającej młodzi wychować obywateli, mających żywe odczucie tego wszystkiego, co wielkie, co polskie, co społeczne.

Zanim skryształizowaliśmy sobie te zasadnicze poglądy, zanim poznaliśmy nieco ten świat, wśród którego „oświaty narodowej kaganiec“ nieść pragnęliśmy — zanim potem dobraliśmy treść tej oświaty — upłynęło sporo czasu, przeminęło parę „pokoleń“ uniwersyteckich. Nie jeden zniechę-

cony małym, „marnym“ wynikiem cofał się zawiedziony, zgorzniały. Sądził, że jednym zamachem, polskim słomianym zapalem, wytepi chwasty, rozpali znicz narodowy — Polskę zbuduje. Byli tacy. Ale większość ogromna głębiej, poważniej, pojęła swoje zadanie. Winy niepowodzeń były niewątpliwie i po stronie zaniedbanych i uprzedzonych do nas mas, które często zrozumieć nas nie mogły i z niechęcią na nas patrzyły. Ale wiele winy było i w nas samych. Te winy to: małe doświadczenie, to często błędne metody, to nieraz mała wartość referatu...

Z tych wad uczyliśmy się i reformowali — prostowali błędne pojęcia — i lepsze osiągaliliśmy wyniki.

A tak zbliżeni do społeczeństwa, wsłuchani w jego tętno ukochaliśmy — bodaj na zawsze — tę pracę.

W ten sposób w poczuciu nawet własnem stawaliśmy się pożyteczniejszymi członkami polskiej społeczności. Przyśliśmy do tego głęboko odczutego przekonania, że pracę społeczną nie wtedy zaczynać trzeba, gdy zabezpieczyło się już los swój, a może i los rodziny, gdy jest się już „człowiekiem skończonym“, ale wtedy, gdy tę pracę zacząć można, gdy ugor niezorany czeka oracza, a nie ma go — gdy jest pole do działania. Kto z pracą społeczną zwleka już za młodu, kto w lenistwie ducha, w beczynności uczucia zapalnego w młodych zwłaszcza latach rozumuje, że ma czas, bo to nie ucieknie, ten nie z naszej ulepiony gliny, ten wśród nas, zgrupowanych w akademickim Kole T. S. L. czuć się będzie nieswojsko i obco. Wśród nas inny duch, inne panuje przekonanie.

Na pracę narodową nigdy zawcześnie być nie może. Zwycięzać przeszkody, działać skutecznie może tylko ten, co za młodu nauczył się łamać przeciwności, co

Dziekiem w kolebce zdusił centaury
i łeb urwał hydrze
do nieba sięgnął po laury.

Nie boim się przeżycia, przepalenia w ogniu walki — nie boim się złamania przeciwnościami, zwarzenia zapалу zawodami, materyalizmem mas szerokich...

Kto ma wiarę ten nie upadnie, nie zegn timer karku
w obrozę — ale obok nas stanie i pójdzie w bój o duszę
narodu.

Kto chce żyć marnie, niech idzie, niech żyje,
Niech sobie powróz ukręci na szyję,
Niech jak pies podły czołga się bez końca
Za pańską nogą, która nim potrąca
A my zostaniemy — my w nieszczęściu razem
Albo wytępić wroga tym żelazem,
Albo za najświętszą wielkich bogów wolą
W grobie się wolni schronim przed niewolą.

Temi słowy zachęcał Ujejskiego Miltiades ziomeków
swoich do walki. To i dla nas pewnego rodzaju wyznanie,
rota przysięgi, to i dla nas zobowiązanie...

Nie słowa, nie wielkie tylko programy polityki naro-
dowej zbawią społeczeństwo nasze. Przodkom naszym
w XVI w. nie pomogli wiele ni Modrzewski i Skarga, ni Ba-
tory i Zamoyski. Nam trzeba wielu, wielu murzynów sza-
rych w tej codziennej, nieefektywnej pracy, do której
natrudniej znaleźć ochotników, nam obok wodzów i żołnie-
rzy trzeba. My tymi żołnierzami, tymi murzynami zanie-
dbanych warstw polskiego narodu być chcemy. Pragniemy
do stopni wyższych, do publicznego uznania dojść od rangi
najniższej! od niczem nie wywyższonego szeregowca. A kto
gdzie dojdzie — od niego zależeć już będzie. Przed osi-
wiałym w ogniu pracy społecznej kapralem czy generałem
każdy schyli czoła; obaj, co mogli z zdolności, przez na-
turę im danemi, oddali swojemu społeczeństwu, obaj scho-
dząc z pola ze spokojem w społecznym sumieniu powie-
dzieć mogą: Non omnis moriat.

Jednak... zostanie po mnie ta siła fatalna,
Co mnie żywemu na nic, tylko czoło zdobi.
Będzie was tłoczyć, głucha niewidzialna,
Aż Was, zjadaczy chleba, w aniołów przerobi.

Bo nie prawda to, aby już na ławie uniwersyteckiej
zaczęta działalność oświatowa, wyjaławiała młode umysły,
odzierała z wzniosłych ideałów młode dusze — a uczyła

kompromisu z przekonaniem, z sumieniem, z życiem. Raczej przeciwnie: ta praca nie pozwala na lekkomyślność, na dorywczość. Każe ona i brutalnie zmusza do myślenia, do poznania duszy narodu, do głębokiego zastanowienia się nad swoją w życiu społeczeństwa rolę. A praca, która do poważnego myślenia nad wielkimi, zasadniczymi zagadnieniami bytu narodowego zmusza, taka praca złamie i zęgnie tylko małego ducha, ale dlatego jeszcze — ona szkodliwą ani dorywczą być nie może.

Szereg wybitnych dziś w społeczeństwie działaczy i uczonych nie ostatnie w naszych szeregach za ich uniwersyteckich studyów zajmował miejsca. Nie chcemy wymieniać ich po nazwisku. Niechże jednak oni będą żywymi świadkami i dowodami, że żużłami mimo wcześniej zaczętej służby narodowej się nie stali, że przeciwnie: zdobyte w owych poczynianach doświadczenie i umiłowanie narodu wraz z jego wadami i porywami, bez szkodliwych złudzeń, stało się podstawą społecznych ich czynów w późniejszych latach ich działalności obywatelskiej czy naukowej.

Bo, aby być społeczeństwu pożytecznym, trzeba je znać nie z idealnej tylko strony. Realizm życiowy zdziera i niszczy ułudy, ale łamie tylko fantastów, zwolenników grzmiącego frazesu-słowa i ludzi o słabej woli, o słabo wyrobionem poczuciu obowiązku pracy społecznej. Życie jest twarde — szydzi często z idealnych programów. Ale to życie można — i trzeba nagiąć do swoich wyobrażeń. Nagiąć je można trudem i poświęceniem życia całego — umiłowaniem ideału, ale i równoczesnem umiłowaniem tego narodu, do którego się przynależy, z wszystkimi jego wadami, przyzwyczajeniami, upodobaniami. Aby naród reformować a charakter jego zmieniać, to trzeba ten naród wziąć takim, jakim on jest. Trzeba poznać obiekt i do niego środki reformatorskie zastosować, aby go doskonalszym uczynić.

Poznać społeczeństwo — poznać w niem te warstwy które ulepszać, podnieść, uświadomić pragniemy, to znaczy,

zbliżyć się do niego, w pracach i trudach jego codziennych wziąć udział.

My młodzi, czynimy to przedewszystkiem w łonie organizacji akad. Koła T. S. L.

Zrobiliśmy, cośmy mogli — sąd o tem niechaj inni wydadzą.

Efekt liczbowy naszych usiłowań jest wcale pokązny. Dochód kasowy 30.059'68 Kor. — członków 4.906 — ostatnio 826 — wypożyczalni utrzymywano: 327 — z tego w r. 1906 — 68, 1908 — 48. Odczytów wygłoszono 849 przeprowadzono kursów dla analfabetów 12. Ilość założonych Kółek rolniczych, Kas syst. Raiffeisena, Mleczarni spółkowych dokładnie obliczyć się da.

Z naszego też Koła wyszła myśl zorganizowania zjazdu oświatowego Towarzystw oświatowych polskiej młodzieży, którego celem miało być skoordynowanie rozbieżnych często usiłowań, przekazanie sobie porobionych doświadczeń i stworzenie stałego organu porozumiewawczego w „Komisyi Towarzystw oświatowych“. Zjazd ten, urządzony w dn. 5 września 1908 r. w Jarosławiu spodziewanych rezultatów nie przyniósł — „Komisyja Towarzystw oświatowych młodzieży“ mimo przyjęcia wniosku naszego przez Zjazd w życie nie weszła z przyczyn od Koła naszego niezależnych i dziś — w rocznicę naszego dziesięciolecia dajemy po raz drugi inicjatywę do zwołania drugiego zjazdu. Nie potrzebujemy powtarzać i zapewniać, że dołożymy wszelkich starań, aby wynik jego był dla samej idei wogóle, a dla naszego Towarzystwa w szczególności, jak najwydatniejszym. Na Walnych Zjazdach T. S. L. nigdy nas nie brakło — nie usuwaliśmy się od wspólnej pracy ze starszem pokoleniem, korzystaliśmy z ich doświadczenia, z ich rad, wskazówek, nieraz pomocy, współudziału w większych trudniejszych przedsięwzięciach. Ale i sami cokolwiek dawaliśmy. Może dlatego, żeśmy młodzi, żeśmy zapalni, wiele zastanawialiśmy się nad tem, cośmy robili i nad tem, co i jak robić należy. Z tych narad wypłynął niejeden projekt, z którego potem i starsi

korzystali i w swoich Kołach zastosowali. W łonie naszego Koła powstała najpierw sekcya ocen czytelnictwa ludowego u nas zainicjowano kilka — czy kilkunastodniowe kursy historii polskiej czy rolnicze po wsiach — myśmy też pierwsi ściągnęli na wielki, 10-dniowy kurs nauk społeczno-politycznych czterdziestu włościan do Krakowa, myśmy także podjęli się przemiany bibliotek i czytelni zwyczajnych na nowy typ: czytelni o własnym, miejscowym zarządzie myśmy także już w pierwszych latach działalności naszej zakładali po wsiach kursy dla analfabetów ze starszego pokolenia.

Wyniki nasze przedkładaliśmy doświadczeniu i krytyce starszych na zebraniach i zjadach Związku okręgowego krakowskiego i Walnych Zjazdach całego Towarzystwa. Zjazdy te uznawały widocznie pracę, wysiłki nasze i pożytek, z nich płynący, gdyż stale z grona członków naszego Koła powoływano jednego na członka Zarządu głównego T. S. L.

To wszystko napęłnia nas tem przekonaniem, żeśmy tych lat nie stracili, ale przeciwnie, że spełniliśmy obowiązek, jaki na polskiej młodzieży, na Jagiellońskiej Wszechnicy wiedzę czerpiącej, spoczywał, spełnili.

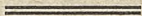
Prawda, że nie zdołaliśmy pociągnąć i zachęcić do współudziału w pracy oświatowej całego ogółu młodzieży akademickiej, prawda i to, że nie zawsze z równym temperamentem, w nierównej liczbie na tym zagonie przy pługu tym staliśmy — ale to — to już nie nasza wina. Wśród ogólnego rozbicia i rozproszkowania ideowego, wśród biernej apatii i bardzo wielkiego procentu zgromadzenie w Kole naszym 20—35% ogółu słuchaczy Uniwersytetu, uchodzić już musi za duży sukces i dużą popularność idei, której służymy.

Popularyzowanie idei T. S. L. wśród przyszłej inteligencji polskiego społeczeństwa, to może największa nasza zasługa. Wywieszenie hasła: „Trzeba naprzód iść“ — agitacja, by każdy w jego służbę się zaprzął — to bezpośrednie oddziaływanie nasze na środowisko, z pośród któregośmy wyszli, kosztowało nas nieraz bardzo wiele. Aleśmy

przetrwali i dziesięcioletniem istnieniem udowodniliśmy, że głos nasz bez echa nie pozostał, że zawsze chętnych do pracy, a zapalnych do czynu mieliśmy sporą gromadkę.

W rocznicę dziesięciolecia naszego istnienia jedno tylko złożymy ślubowanie sobie i społeczeństwu.

Umocnieni dotąd przebytymi trudami, będziemy dalej wedle sił i zdolności naszych strzedz „narodowego pamiątek kościoła“, obchodzić warty kresowe i słowem: „Czuj duch“ zagrzewać będziemy i dalej podniecać ognisko Znicza narodowego wszędzie tam, gdzie ono dotąd jasnym nie bucha płomieniem.

II.

„Feci quod potui,
Faciant meliora potentes“.

Mamy za sobą dziesięć lat pracy na niwie oświaty narodowej. Była ona dla nas, młodzieży uniwersyteckiej, szkołą, przygotowującą nas do przyszłej, szerszej działalności obywatelskiej, dającą nam poznanie i zrozumienie życia i ludzi.

Że Akademickie Koło Towarzystwa Szkoły Ludowej spełnia swą rolę w tym kierunku, widzieliśmy wyżej, w ogólnych uwagach o naszym dziesięcioleciu.

Jednak ogół młodzieży akademickiej — stwierdzamy to ze smutkiem — nie zawsze chciał widzieć, lub tylko nie widział tej doniosłej roli naszej instytucji, zwłaszcza w latach ostatnich, gdy wśród młodzieży coraz mniej konstatawaliśmy chęci do pracy na tej niwie; natomiast słyszeć się dawały coraz głośniejsze zdania, nawet wśród nas samych, że teren pracy oświatowej nie jest właściwym terenem dla pracy młodzieży, że ona jedynie o własne wykształcenie i teoretyczne tylko przygotowanie do życia obywatelskiego dbać winna.

Życie samo, rozwój naszego towarzystwa, a dalej dorobek młodzieży w dziedzinie oświaty ludowej, wskazywały nam co innego. Trzeba to było czynnem okazać.

W działalności naszej pamiętaliśmy również o tem, że biorąc udział w pracy oświatowej i sami zyskać dużo mamy, i ludowi coś dać musimy.

Stąd dążeniem naszym, zawsze było, aby korzystając z dorobku naszych poprzedników, coś do niego dodać, aby

więc wydoskonalic te metody, które oni wskazali, nieodpowiadające zaś warunkom zmienionym, zastąpić nowemi.

Może nie osiągnęliśmy na tem polu tego, cośmy osiągnąć pragnęli. Przyczyną tego, jest w dużej mierze nieznajomość warunków, wśród których często pracę prowadzić musieliśmy, nieznajomość tych, dla których chcieliśmy pracować, wreszcie wina jest i w nas samych, że jesteśmy młodzi, że zaledwie poznamy trochę pole i metody działania, kończy się okres naszych studyów, opuszczamy nasz przybytek wiedzy, a z tą chwilą, kończy się nasz udział w pracy na terenie Akadem. Koła T. S. L.

Nie możemy więc tego, co zdobywamy drogą własnego doświadczenia, zastosować na naszym terenie. Stąd postępek w dziedzinie dróg i metod, któremi się posługujemy nie jest tak szybki, jak mybyśmy pragnęli.

Ale mimo tych niekorzystnych warunków, wśród których my, jako młodzież, musimy pracę prowadzić, to, co dotąd osiągnęliśmy w dorobku ogólnym na polu oświaty narodowej, stanowi dla nas wielki plus — a w sumie ogólnego bilansu sił narodowych, jest także czemś nie bardzo wybitnem może, ale zawsze nie bez znaczenia.

Po tych uwagach, zdać chcemy szczegółowo sprawę z tego, co zrobiliśmy w roku sprawozdawczym na polu oświaty narodowej.

*

*

*

Patrzac krytycznie na dotychczasową pracę naszych poprzedników, widzieliśmy, że hasło „praca z ludem“ dziś nie wystarczy, że praca pod tem hasłem do szybkich rezultatów nie doprowadzi, że pracując dalej w tym kierunku, zwiększalibyśmy tylko cyfry kosztownych, a nie zawsze skutecznych odczytów na wsi i cyfry założonych czyteln, nie raz w braku nadzoru nieczynnych — cyfry, które same przez się nie dadzą jeszcze miary o rozwoju oświaty narodowej w środowisku naszej działalności.

Uważaliśmy, że raczej miernikiem poziomu kulturalnego naszej wsi, winna być ilość jednostek, rozumiejących położenie i obowiązki względem własnego narodu.

Rzeczywistość, z którą zetknęliśmy się w pracy oświatowej, wskazywała nam, że pod tym względem jeszcze się smutnie nasza polska wieś przedstawia. Stan, jaki tu widzieliśmy, mógł niejednego rozczarować, niejednemu odebrać chęć do pracy, zwłaszcza, gdy się widziało, że masy ludu naszego nad którymi pracowano lat szereg, są dalekie jeszcze od tego ideału chłopca — obywatela, mającego poczucie odpowiedzialności za swe czyny, poczucie niezależności myśli i czynu, aby nie był biernym narzędziem w ręku różnych żywiołów.

Ta sama jednak rzeczywistość kazała nam szukać również drogi, na której możnaby skutecznie przeciwdziałać złemu.

Zwróciliśmy uwagę na inteligentniejsze jednostki z ludu, które wzniosły się ponad szary ogół, a które wciągnięte do pracy oświatowej, mogłyby ją poprowadzić na miejscu, jeśli je tylko odpowiednio zdołamy przygotować.

Jednostki te, które już zrozumiały obowiązki względem własnej Ojczyzny, przyczynią się prędzej do urzeczywistnienia naszego ideału.

W tym przekonaniu utwierdzał nas fakt, że poziom oświaty podnosi się znacznie wyżej tam, gdzie ktoś na miejscu pracę prowadzi. Z drugiej strony uważaliśmy, że tam, gdzie tylko czytelnie powstały dlatego, że książki się przywiozło, że przemówiło się kilka pięknych słów zachęcających do czytania, rozdało się książki, które początkowo chłopca zaciękawiały, jako pewna nowość, że tam, po odjeździe „pana z miasta“ o którym słuch następnie zaginął, często przez kilka następnych lat, że tam, po kilku miesiącach, tygodniach nawet, wróciła i króluje ta sama gnuśność, ta sama bierność, jaka dawniej we wsi panowała.

By więc wykształcić takich pionierów oświaty, by zachęcić ich do pracy samodzielnej we własnej wsi, na

własnym zagonie, do tej pracy cichej u samych podstaw, na której oprzeć się musi gmach niepodległości, by ich odpowiednio przygotować i wskazać drogi, po których pójść mają, zorganizowaliśmy „kurs dla kierowników czytelników”. Nazwa może nie odpowiada istocie. Kurs przekroczył bowiem ramy jakie mu początkowo zakresiliśmy. Organizując go, mieliśmy przedewszystkiem na uwadze wsi objęte naszą pracą, dla nich chcieliśmy wykształcić pracowników. Później atoli, jak wskazuje spis załączonych uczestników, wzięły w nim udział jednostki z tak odległych nawet powiatów, jak kołomyjskiego i lwowskiego.

Oto ich spis według powiatów:

Powiat krakowski: Stanisław Garzeń — Bielany, p. Zwierzyniec; Piotr Prohal — Zielonki, p. Zielonki; Jędrzej Sikora — Mydlniki.

Powiat wielicki: Franciszek Topa — Brzezawa, p. Dobczyce.

Powiat bocheński: Józef Matus — Buczyzna, p. Chrostowa; Stanisław Piotrowski — Siedlec, p. Chełm; Filip Chojnecki — Siedlec, p. Chełm; Stanisław Babicz — Pogwizdów, p. Bochnia; Szczepan Czubak — Kłaj, p. Kłaj.

Powiat brzeski: Jan Nakielny — Tymowa, p. Iwkowa.

Powiat tarnowski: Antoni Małecki — Lisia góra, p. Lisia góra; Jan Pierdos — Żukowice stare, p. Lisia góra.

Powiat nowosądecki: Franciszek Klimczak — Czaczów, p. Łabowa; Michał Policht — Wiatrowice, p. Czechów; Jakób Opoka — Krzętle, p. Tęgoborza; Piotr Miałchalik — Kurów, p. Kurów.

Powiat jasielski: Stanisław Słatkiewicz — Umieszcz, p. Tarnowiec; Paweł Gałuszka — Umieszcz, p. Tarnowiec; Piotr Betlej — Gliniczek, p. Jasło; Jan Janusz — Czeremna, p. Świącany.

Powiat brzozowski: Kazimierz Bąk — Jasionów; Władysław Władyka — Wzdów, p. Wzdów.

Powiat rzeszowski: Grzegorz Bereś — Trzebowski, p. Staromieście ad Rzeszów; Wincenty Tomaka — Trzebowski, p. Staromieście ad Rzeszów; Jan Płodzień — Chmielnik, p. Tyczyn; Walenty Wołowiec — Przybyszówka, p. Rzeszów.

Powiat łańcucki: Józef Mach — Brzózka Stadnicka, p. Żołynia; Szymon Tokarz — Brzózka Stadnicka, p. Żołynia; Józef Buszta — Brzózka Stadnicka, p. Żołynia; Antoni Tabin — Brzózka Stadnicka, p. Żołynia.

Powiat jarosławski: Kazimierz Kłak — Wiązownica, p. Wiązownica.

Powiat lwowski: Kazimierz Maślanka — Żubrza, p. Sichów.

Powiat kołomyjski: Michał Gajewski — Podhajczyki, ad Kołomyja; Michał Bernot — Święty Józef, p. Ottynia; Ignacy Rak — Święty Stanisław, p. Bretheim ad Ottynia; Szymon Jaśnikowski — Cieniawa, p. Kołomyja.

Fakt, że mieliśmy na kursie reprezentowane różne powiaty, podniósł jeszcze więcej jego znaczenie. Uczestnicy kursu spotkawszy się z różnych powiatów, sami sobie mieli dużo do powiedzenia, o stosunkach miejscowych i warunkach, wśród których żyją. Rozszerzała się myśl i horyzont widzenia „kursowca“, który tu poczuł się naprawdę członkiem wielkiej społeczności, słowem uspołecznił się, czego dowody mieliśmy choćby w tem wielkiem współżyciu, jakie się wśród uczestników wyrobiło, w tej przyjemnej atmosferze, jaka na kursie panowała. Ludzie ci z różnych okolic kraju, gdy przyszedł dzień, w którym rozjechać się musieli do swoich ognisk, zegnali się bardzo serdecznie, przyrzekając sobie, że zjadą się znowu, gdy drugi taki kurs urządzimy — a wiemy, że wielu stałe między sobą koresponduje, o nas nie zapominając.

Kurs ten również zbliżył tych ludzi do nas; pozbyli się wszelkich uprzedzeń — jak sami to niejednokrotnie stwierdzali — rozwiła się niewiara, jaka leżała na dnie ich duszy do „panów z miasta“.

„Kurs dla kierowników czytelń“ odbył się w Krakowie od dnia 7 lutego do 16 lutego 1909 włącznie. Szczegółowy program kursu był następujący:

7 lutego przed południem: Otwarcie kursu.

Wykład I. Geografia i etnografia ziem polskich, kol. Rzepecki. Zwiedzanie Wawelu. Po południu: Zwiedzanie Krakowa.

8 lutego. Geografia i etnografia ziem polskich kol. Rzepecki. Historia Polski: ref. kol. Czerwiński. Geografia i etnografia ziem polskich: kol. Rzepecki. Po południu: Ustrój Austrii i Galicyi: kol. Rymar Stan. Historia Polski: kol. Czerwiński. Wieczorem: pogadanka o geografii ziem polskich.

9 lutego przed południem. Historia Polski: kol. Czerwiński. Ustrój Austrii i Galicyi: kol. Rymar. Galicya, kraj i ludzie: kol. Rzepecki. — Po południu: Ustrój Austrii i Galicyi: kol. Rymar. Galicya, kraj i ludzie: kol. Rzepecki. Wieczór: pogadanka o historii Polski.

10 lutego przed południem: Historia Polski: kol. Czerwiński. Ustrój Austrii i Galicyi: kol. Rymar. Nasze wschodnie i zachodnie kresy: kol. W. Kahl. — Po poł.: Ustrój Austrii i Galicyi: Rymar. Nasze wschodnie i zachodnie kresy (zabór pruski) ref. p. Stefan Natanson. — Wieczór pogadanka o ustroju Austrii i Galicyi.

11 lutego przed południem: Historia Polski, kol. Czerwiński. Nasze wschodnie i zachodnie kresy, kol. W. Kahl. Stosunki międzynarodowe i ich wpływ na sprawę polską, kol. Rymar. — Po południu: Asocjacje w rolnictwie kol. Szmyd. Ustawa gminna. Prof. Dr. Bujak. Wieczorem: pogadanka o historii polskiej.

12 lutego przedpołudniem: Rolnictwo (2 godziny) Prof. Dr. Miczyński. Historia Polski, kol. Czerwiński. Po poł.: Asocjacje w rolnictwie, kol. Szmyd. Ustawa gminna, Prof. Dr. Bujak. — Wieczorem: O chorobach roślin (przy skioptyku). Prof. Dr. Miczyński.

13 lutego przed połud. Asocjacje w rolnictwie, kol. Szmyd St. Historia Polski kol. Czerwiński. Stosunki międzynarodowe i ich wpływ na sprawę polską, kol. Rymar. Po połud.: Metody pracy społecznej na wsi kol. Nowak. Ustawy, drogowa, łowiecka, o szkodach polnych, szkolna, konkurencyjna i budowlana: Dr. Bujnowski.

14 lutego. Niedziela: nabożeństwo. — Po południu: Przemysł i handel. Dyr. Dr. Olszewski.

15 lutego przed połudn.: Asocjacje w rolnictwie kol. Szmyd. Metody pracy społecznej na wsi kol. A. Nowak. Przemysł i handel: Dyr. Dr. Olszewski. Po połud.: Stosunki międzynarodowe: kol. Rymar. Metody pracy społecznej na wsi: kol. Nowak. Wieczorem: Pogadanka o metodach pracy, kol. A. Nowak.

16 lutego. Stosunki międzynarodowe a sprawa polska: kol. Rymar. Zamknięcie kursu przez przewodniczącego Koła.

Wieczorowe pogadanki, o których mowa w programie, były szerszem objaśnieniem i powtarzaniem wykładów, które uczestnicy przez dzień słyszeli.

Wycieczki po Krakowie w chwilach wolnych od wykładów, wycieczka na „Kopiec Kościuszki“, przedstawienie w teatrze i obrazy świetlne, dopełniły programu.

Z przebiegu całego kursu możemy wnosić, że urządzając go zrobiliśmy jeden krok i to krok poważny naprzód w kierunku uobywatelenia i uspołecznienia ludu naszego, a sprawę oświaty narodowej postawiliśmy na właściwym gruncie, realizując hasło: „praca z ludem“. Pod tem hasłem zamierzamy pójść w przyszłej działalności oświatowej.

Nie zaniechaliśmy również działania zapomocą kursów tego rodzaju, jakie zapoczątkowali nasi poprzednicy przed dwoma laty, wysyłając swych delegatów na kilka dni na wieś w czasie feryj świątecznych, którzy wieczorami — wykładali historję Polski a dzień poświęcali na zapoznanie się ze stosunkami miejscowemi i ludźmi. Myśl tę na nowo podjęliśmy urządzając tego rodzaju kurs tygodniowy w Grojcu powiecie chrzanowskim.

Uważaliśmy, że są one dobrym środkiem do nawiązania nici między przeszłością a teraźniejszością, między słuchaczami a ich przodkami, środkiem do obudzenia świadomości narodowej na wsi, do podniesienia wśród słuchaczy uczuć narodowych, — że natomiast okolicznościowe tylko referowanie naszych dziejów, nie da należytego wyobrażenia, o nich nie spełni tej roli, jaką spełnić może kurs systematyczny trwający dni kilka.

Kurs w Grojcu trwał od dnia 8 grudnia do 15. Przeprowadził go kolega Karol Drewnowski. Program tego kursu obejmował wykłady z historii polskiej przed- i porozbiorowej. Dzieje przedrozbiorowe przedstawił prelegent w czterech wykładach, porozbiorowe w trzech następnych.

Wykłady odbywały się codziennie przez siedm dni wieczorami w lokalu Kółka Rolniczego. Każdy wykład trwał godzinę.

Uczestnikami kursu były osoby starsze i młodzież od lat 14—20. Średnia liczba uczestników wynosiła 40 osób starszych i 20 młodszych.

Na kursie najwięcej zainteresowania wzbudzała u słuchaczy historia ustroju Polski, a zwłaszcza kwestya włościańska. Po wykładach śpiewano pieśni narodowe, a później odbywały się próby „Hanusi Krożańskiej“. W pracy wśród kobiet wiejskich w roku sprawozdawczym stawialiśmy właściwie dopiero pierwsze kroki obejmując naszą działalnością na razie dwie wsi Przeciszów i Kłaj. Praca polegała na urządzaniu pogadek przez koleżanki, badaniu terenu przyszłej działalności, stosunków miejscowych i przygotowywaniu się samych koleżanek do pracy tego rodzaju. Spis pogadek wygłoszonych w wspomnianych 2 wsiach umieszczamy niżej.

Również nowem polem naszego działania, w roku obecnym jest praca wśród robotników.

Omawiając plan naszej działalności w tym roku, zwróciliśmy uwagę na kresy nasze zachodnie, na krakowskie, białskie i chrzanowskie, zaniedbane pod względem kulturalnym i na-

rodowym, zagrożone przez Niemców i Czechów. Widząc zaś, że żadne towarzystwo oświatowe nie podjęło tu pracy w celu kulturalnego podniesienia tej części kraju i przeciwdziałania zagrażającemu niebezpieczeństwu, postanowiliśmy ją zapoczątkować i szerokie zakresić jej ramy.

Bacząc jednak na charakter tych okolic, widząc, że spotkamy się tu w pierwszym rzędzie z kwestią robotniczą, przystąpiliśmy do zorganizowania osobnej sekcji t. zw. „sekcji robotniczej“ na wydziale dn. 11 grudnia, której kierownikiem został kol. Jan Rzepecki. Zadaniem jej było: dokładne zapoznanie członków z kwestyami, z którymi tu spotkać się musimy, by wreszcie skuteczną rozpocząć na kresach pracę.

Praca w tym kierunku znajduje się jeszcze w okresie przygotowawczym, a jej pozytywnych rezultatów dziś jeszcze ani omawiać, ani przesądzać nie można.

Również baczniejszą uwagę zwróciliśmy na pracę dotąd zaniedbaną, na pracę wśród młodzieży wiejskiej. Zważając na to, że w niedalekiej przyszłości ta młodzież stanie w szeregach obywateli wsi, że więc wychowanie młodego pokolenia, to kwestya przyszłości wsi, że uświadamiając go pod względem narodowym i podnosząc kulturalnie pracujemy dla przyszłości narodu, że dalej praca ta leży w naszej mocy, staraliśmy się odpowiednio tę pracę poprowadzić. Nie mając innych doskonalszych form, które dawałyby młodzieży wiejskiej praktykę czynnej polskości, chcieliśmy skupiać młodzież wiejską w chóry i teatry amatorskie. By pracą tą odpowiednio pokierować, na posiedzeniu 4 listopada powołaliśmy do życia „sekcję chórów i teatrów włościańskich“.

Niespełna dwumiesięczny okres istnienia tej sekcji nie może jeszcze wykazać widocznych rezultatów, zwłaszcza, że samo wyznaczenie sobie konkretnego planu działania i badanie terenu, zająć musiało znaczną część czasu. Naszem zadaniem będzie skupiać w drużynach amatorskich młodzież wiejską, zaczynającą samodzielnie myśleć i rwącą się do współdziałania w odrodzeniu wsi — młodzież w pierwszym

rzędzie w miejscowościach w których posiadamy czytelnie, — udzielanie im wskazówek co do wyboru sztuk i pomocy w urządzaniu przedstawień amatorskich. Taką pracę prowadziliśmy w Mydlnikach, gdzie przy naszej pomocy odegrano dn. 26 grudnia sztukę p. t. „Matka żyje“ i „Powrót taty“ siłami dzieci szkolnych. Również rozpoczęliśmy pracę w Biezanowie, Płazie i Woli Batorskiej.

W Grojcu (pow. Chrzanów) odbyły się dwa przedstawienia zainicjowane i reżyserowane przez miejscowe p. nauczycielki : dn. 28 listopada „Matka żyje“ z racji obchodu powstania listopadowego, i 29 grudnia „Hanusia Krożańska“ z okazji obchodu setnej rocznicy urodzin Juliusza Słowackiego.

Pracując na polu chórów i teatrów włościańskich, chcemy wnieść na wieś więcej kultury i obudzić życie towarzyskie, które dotąd pozostawia wiele do życzenia.

W pracy nad młodzieżą wiejską spotkaliśmy się z towarzysstwem „Drużyn Bartoszewych“ z którym współdziałaliśmy, gdzie było można.

Wprowadzając nowe formy działania w naszej pracy oświatowej, nie zaniedbywaliśmy i starych n. p. działania przez odczyty, które jednak wygłaszaliśmy przeważnie z racji rocznic narodowych, z których staraliśmy się zrobić naprawdę święta narodowe. Urok ich chcieliśmy podnieść na wsi za pomocą uroczystych obchodów, na program których składało się : odczyt naszego delegata, śpiew, deklamacja itp.

Zdając sobie sprawę z tego, że praca odczytowa, nie przyniesie zbyt wielkich rezultatów, jeśli odczyty nie będą należycie wygłoszone i temat odpowiedni, staraliśmy się temu zapobiedz, przygotowując prelegentów do takiej pracy, a więc z jednej strony mniej obytych ze wsią wysyłaliśmy ze starszymi, więcej doświadczonymi na wieś, żeby przypatrzyli się na miejscu tego rodzaju pracy, z drugiej na zebraniach sekcji czytelniano - odczytowej urządzaliśmy odczyty próbne. Tu również omawialiśmy plany i metody działania na wsi.

Sprawozdania składane na posiedzeniach sekcji, dyskusya nad niemi, dawała nam możność zorientowania się w stosunkach miejscowych i warunkach wśród których pracujemy.

Zebrań tygodniowych sekcji było 27, odczytów próbnych 5. Zebrania odbywały się w sali 32 Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Na jednym z zebrań sekcji po wakacyach wygłosił kol. St. Szmyd referat na temat „Metody naszej pracy oświatowej“ nad którym rozwinęła się ożywiona dyskusya, która pozwoliła nam zdać sobie sprawę ze stosunku młodzieży do pracy oświatowej.

Przy wygłaszaniu odczytów posługiwaliśmy się wszystkimi dostępnymi dla nas środkami technicznymi a więc przede wszystkim skioptykonem, rysunkami, tablicami statystycznymi mapami i t. p.

Główną uwagę w tym roku zwróciliśmy na c z y t e l n i e o s a m o i s t n y m w z a r z ą d z i e (t. j. najwyższy nasz typ). Usiłowania nasze zmierzały ku temu, by z nich stworzyć rzeczywiste ognisko życia kulturalnego wsi, by zrobić z nich szkołę praktycznej służby publicznej, przynajmniej dla tych, którzy zasiadają w zarządach tych czytelń.

Staraliśmy się zatem w miarę środków finansowych, zaopatrzyć je jak najlepiej w książki, przeczytane zmieniać i zaopatrywać w pisma odpowiednie nie tylko z naszego ale i z dwu innych zaborów. Chcąc zaś je uzyskać możliwie jak najtaniej, weszliśmy w porozumienie z Redakcjami: „Przewodnika dla chórów i teatrów włościańskich“, „Przewodnika Kółek Rolniczych“, „Pracy“, „Gazety Świątecznej“, „Zorzy wileńskiej“, „Ojczyzny“, „Polaka“. Z tych niektóre już z nowym rokiem zobowiązały się przysyłać pisma do naszych czytelń po cenie niższej.

Ze smutkiem tu musimy stwierdzić, że na tym polu może najmniej odpowiedzieliśmy zadaniu. W braku odpowiednich funduszy, nie mogliśmy zadość uczynić wszystkim potrzebom czytelń. Najbardziej zaś z tego powodu

cierpiały biblioteki wiejskie, cierpiał sam zewnętrzny wygląd czytelní. Nie mogliśmy ich bowiem zaopatrzyć w obrazy odpowiednie, które naszem zdaniem są również dobrym środkiem do wykładu dziejów przeszłości, jak odczyt, zwłaszcza, że obrazy takie jak np. „Bitwa Racławicka“ itp. działają na widzów ciągle, przypominając im dzieje przodków zapalając do czynów.

Wysyłając delegatów z lustracyami, którzy członkom zarządów czytelń zwracali uwagę na wadliwość w sposobie zarządzania daną czytelnią, przyzwyczajali ich spełniać obowiązki jakie na siebie wzięli, słowem starali się z nich zrobić ludzi, umiejących ogniskować i skupiać życie wsi całej w czytelni — chcieliśmy uspołecznić i uobywatelić przynajmniej niektóre jednostki z ludu, a przy ich pomocy masy. Uważaliśmy, że jest to możliwe do osiągnięcia w niedługim czasie przy pewnej wytrwałości z naszej strony i odpowiednich funduszach, jakkolwiek zdajemy sobie dobrze sprawę z tego, że zakreślając ten kierunek pracy napotkamy na wiele trudności ze strony ludu naszego, jeśli uwzględnimy jego wady, jak ośpałość, bierność, brak zmysłu assocyacyjnego.

W miejscowościach zbyt odległych od Krakowa, cel swój staraliśmy się osiągnąć przez udzielanie wskazówek, dotyczących pracy w czytelni, drogą listów.

W ten sposób pojmując naszą pracę i dbając więcej o pogłębienie jej, a nie o zewnętrzny efekt, nie staraliśmy się o to, aby poszczycić się w sprawozdaniu wielką ilością nowo założonych czytelń, ilością wygłoszonych odczytów. Szło nam przedewszystkiem o położenie podwaliny dla przyszłej pracy na wsi obliczonej na dłuższą metę.

Starając się pchnąć pracę w tym kierunku w czytelniach, konsekwentnie dążyć musieliśmy do przekształcenia zwykłych wypożyczalni na „czytelnie o samoistnem zarządzie“. Ze względów jednak wyżej wspomnianych, dalej ze względu na brak odpowiednich lokali we wsi i innych miejscowych warunków, w tym roku udało nam się jedynie zor-

ganizować takie czytelnie w miejscowościach: Grojec (pow. Chrzanów), Mydlniki i Przytkowice. W najbliższej przyszłości zrobimy to samo w Targowisku, Siedlcu, Podłężu i Płazie.

Zwinięto czytelnie 2 w Mogile i Buczynie. Założono 1 w Grojcu. Uzupełniono: 3. Zmieniono: 6. Odczytów wygłoszono 141 Obchodów urządziliśmy 13. Z tych 11 odbyło się w rocznicę powstania listopadowego, 2 w rocznicę „Konstytucji 3 Maja“.

Chociaż główną wagę kładliśmy na pracę sekcji czytelniano-odczytowej ze względu na to, że praca ta jest pracą bezpośrednią dla idei, której służyć chcemy w miarę sił i możliwości, i na to, że ona nadaje charakter naszemu kołu, staraliśmy się o to, żeby praca i w innych sekcjach stała na należytem poziomie.

Prowadziliśmy więc, jak w latach poprzednich kurs dla analfabetów na Podgórzu. Praca ta prowadzoną jest przez sekcję szkolną od szeregu lat, stąd metody jej działania są już ustalone.

Tu idziemy drogą utartą. Jedynie w roku sprawozdawczym przeprowadziliśmy drobne zmiany w sposobie nauczania.

W nauczaniu posługiwaliśmy się metodą Promyka. Naukę pobierało przed wakacjami 19 mężczyzn, po wakacjach 18, kobiet przed wakacjami 13, po wakacjach 18.

Nauka odbywała się raz w tygodniu tj. w niedzielę od godz. 3—5.

Przy kursie dla analfabetów utrzymujemy wypożyczalnię książek dla umiejących czytać i pisać. Dziełek w niej jest 130, wpisanych do wypożyczalni 87, przeważnie dzieci od 12 do 18 lat.

Prócz tego urządzaliśmy tu również dla wypożyczających książki pógadanki przeważnie z zakresu historii polskiej.

Wspomnieć tu również musimy o t. zw. ochronkach. Założyliśmy ich dwie z początkiem roku administracyjnego: jedną przy szkole im. św. Wojciecha dla chłopców, drugą przy szkole im. Św. Salomei. Organizując je realizowaliśmy

tylko myśl naszych poprzedników, myśl może niezbyt szczęśliwą, jak okazały próby zrobione przez nas. Przekonaliśmy się, że ten kierunek, jaki oni chcieli nadać pracy (udzielanie pomocy w obrabianiu lekcyj dzieciom najbiedniejszym, praca nad kształceniem „serc i charakterów“ wyrabianiem poczucia narodowego) bez połączenia z czysto humanitarną działalnością, nie wielkie przyniesie rezultaty, że natomiast angażujemy do tej pracy siły, które gdzieindziej moglibyśmy produktywniej zużytkować, postanowiliśmy po wakacjach szkółek nie otwierać, zostawiając tego rodzaju pracę towarzystwom filantropijnym

Pracę w „sekcji oprowadzań“ zaczęliśmy jak zawsze od przygotowania samych siebie na przewodników wycieczek, jakie rok rocznie w większej, lub mniejszej mierze napływają do Krakowa z nadejściem wiosny.

Pod tym względem prof. Dr. Żmigrodzki oddał nam nieocenione usługi prowadząc, w miesiącach zimowych, na naukowych posiedzeniach sekcji, wykłady o sztuce polskiej ze szczególnem uwzględnieniem zabytków Krakowa. A że celem naszym nie jest wyłączone zapoznanie uczestników wycieczek z dziełami sztuki, znajdującymi się w naszym grodzie, lecz podniesienie przywiązania do tej przeszłości, która nam te zabytki przekazała w spuściźnie, do tej ziemi, która nam tylu wielkich i świątłych ludzi wydała, więc by wyciągnąć wnioski z całej przeszłości narodu — by w odpowiednim świetle przedstawić te czyny, których pomniki spotykamy w Krakowie na każdym kroku — nie wystarcza teoretyczna wiedza z zakresu sztuki czy historii, musieliśmy się jeszcze uczyć „oprowadzać“ urządzając „praktyczne“ wycieczki po Krakowie, by przestudyować te zabytki, by z bliska zapoznać się z niemi, aby jak najlepiej odpowiedzieć zadaniu przewodnika.

Sekcją prowadził podczas sezonu wycieczkowego kol. Struczowski, później w jego zastępstwie kol. Gutkowski. Ruch wycieczkowy był w tym roku słabszy niż w roku ubiegłym. Przyczyniła się do tego w znacznej mierze niestała pogoda.

Ogółem sekcyja nasza oprowadziła 40 wycieczek liczących razem 4300 uczestników bawiących w Krakowie 79 dni.

Przeważały w tym roku wycieczki dzieci szkolnych i to przeważnie z Zachodniej Galicyi. Ze wschodniej były dzieci ze Lwowa, Podhajec, Rochatyna oraz z Czerniowiec,

Kresy Zachodnie reprezentowane były przez szkoły z Wilamowic, Kęt i¹ Leszczyn. Wycieczek ze szkół średnich odwiedziło Kraków 8, — 4 z męskich, 4 z żeńskich. Włosciańskich wycieczek było załedwie 5 z Wilamowic, Chrzanowa, Podhajec, Jedlicz i z okręgu: Łańcut, Sanok, Przemyśl. Doliczyć tu można wycieczkę Towarz. Rolniczego z Warszawy w przejeździe z Czech i grupy uczestników „Zjazdu Ogólnej Rady Kółek rolniczych“.

Zabór pruski jedynie był reprezentowany przez nieorganizowane wycieczki na Zielone Świąta.

Oto w ogólnych zarysach wszystko co powiedzieć można o działalności naszej na polu wycieczek ludowych.

Na jeden szczegół jeszcze zwrócić musimy uwagę. Oto gdy w „Rok grunwaldzki“ z nadejściem wiosny ściągać będą do Krakowa liczne, może tak liczne jak nigdy dotąd wycieczki, od dobrego przewodnika zależeć będzie z jakim pożytkiem w sercu i umyśle opuści wycieczka „Kra-kusowy Gród“. Trzeba więc, by w nasze szeregi wpisali się ludzie, którzy z oddaniem i energią mogliby służyć tym, którzy przyjeżdżają do naszego grodu z dalekich nieraz miejsc, by u prochów królów swoich zaczerpnąć wiary i nadziei w lepszą przyszłość.

W myśl opinii Nadzwyczajnego Walnego Zgrom. z dn. 4 maja, chcąc zapewnić na przyszłość podstawy finansowe Kołu staraliśmy się o ile możliwości spłacić wszystkie długi, jakie na nas ciążyły jeszcze z lat dawnych w księgarniach, drukarniach i t. p.

To w części udało nam się zrobić, jakkolwiek spłacenienie długów w znacznej sumie, jak wskazują sprawozdania kasowe sekretaryatu i sekcyi odbiło się na innych polach naszej działalności. Pieniądze bowiem, które wydać musie-

liśmy na spłatę długów, mogliśmy zużytkować bardziej produktywniej w innych sekcjach. Pozostaje jednak jeszcze do spłacenia poważny dług Zarządowi Głównemu.

W pogoni za dochodami dla Koła staraliśmy się wyczerpać dawne źródła i szukaliśmy nowych. A więc sekcja finansowa zajmowała się rozsprzedażą wydawnictw T. S. L. i swoich, które brała w komis z firm: „Wisła“, „Niemojewski“, „Tomczyński“, „Czapliński“, albo wydanych swoim nakładem jak kartki 2-halerzowe z aforyzmami, broszura prof. Rymara „Krytyczny pogląd na dotychczasową pracę oświatową i udział w niej młodzieży“, wreszcie rozsprzedażą cukierków.

Urządziliśmy jak w latach poprzednich kwestę książkową, w lecie festyn, przez oba zaś dni Zielonych Świąt wraz z Kołem T. S. L. „Jazdę statkami na Bielany“, wreszcie obchód „św. Mikołaja“. Z nowych przedsięwzięć wspomnieć tu trzeba zabawę „Świętego Andrzeja“. Uzyskawszy prawo reprodukcji od pana Edwarda Trojanowskiego na obraz „Barki na Wiśle“, zrobiliśmy kliszę na kartkę, która w najkrótszym czasie wyjdzie naszym nakładem.

Jak te przedsięwzięcia przedstawiały się w efekcie finansowym wskazuje zestawienie rachunkowe sekcji finansowej do której odsyłamy czytelników.

* * *

Kończąc przegląd naszej działalności w tym roku sprawozdawczym, uzupełnić go musimy jeszcze podaniem następujących faktów z życia naszego:

Pamiętaliśmy zawsze, że jesteśmy młodzieżą, że więc muszą nas interesować sprawy dotyczące życia ogółu młodzieży polskiej. W sprawach tych więc braliśmy czynny udział wysyłając delegatów na VII. Zjazd „Ogniwa“ Związku towarzystw kształcącej się młodzieży do Cieszyńska w dniach 4, 5 i 6 kwietnia i na „Zjazd Młodzieży polskiej w Zakopanem“ w dn. 26, 27 i 28 lipca w sprawie bojkotu wyższych szkół rosyjskich.

Nie usuwaliśmy się również od spraw obchodzących całe społeczeństwo. Wzięliśmy więc udział w pracy komitetu obywatelskiego dla uczczenia stułetniej rocznicy urodzin wieszczu narodu Juliusza Słowackiego, a mianowicie w sekcji ludowej tegoż komitetu, składającej się z przedstawicieli krakowskich towarzystw oświatowych i redakcyi pism ludowych.

Spełniając obowiązki wynikające ze stosunku Kół T. S. L. do Zarządu Głównego, wzięliśmy udział w zbieraniu datków na „Dar Narodowy“ w dzień obchodu „Konstytucyi 3 Maja“. Jak pracowaliśmy w dniu tym, świadczy suma składek zebranych przez nas do puszek i przy stolikach, wynosząca 1389 K 16 h., co w stosunku do ogólnej sumy „Daru Narodowego“ zebranej tego roku w Krakowie, 6001 K 38 h. stanowi poważny procent.

Wzięliśmy także udział w Walnym Zjeździe T. S. L. odbytym dn. 3 i 4 lipca w Kołomyi, wysyłając na zjazd delegatów. Na zjeździe tym kol. Artur Starzyński, członek naszego Koła, wybrany został do Zarządu Głównego.

Również w akcji „Daru Grunwaldzkiego“ nie pozostaliśmy biernymi widzami. Członkowie bowiem Koła naszego subskrybowali na ten cel kwotę 3.435 koron.

Kwotę tę zobowiązali spłacić w przeciągu lat pięciu po 50 koron każdy, następujący członkowie:

Bańkowski Piotr, Bazyłski Ignacy, Bujalski Jerzy, Budzyński Wiktor, Brzuskówna Zofia, Czapliński Tadeusz, Chrzanowski Eugeniusz, Czuchra Jędrzej, Dąbrowski Jan, Domaszewski Adam, Fijałkowski Mieczysław, Fusek Witold, Gorczewska Łucya, Grzybińska Janina, Horwathówna A., Horbacki Władysław, Hubertówna Halina, Jarochowski Bohdan, Jarochowski Zbigniew, Jakubowski Jerzy, Jakimowicz Edward, Kahl Wilhelm, Kielar Jakób, Kolarz Antoni, Korsuń Zygmunt, Kraszewska Marya, Kuc Henryk, Kupczyński Tadeusz, Kuleszyńska Gabryela, Lippoman Władysław, Lubodziecka Emilia, Madler Stefan, Mienicki Ryszard, Młynarski Feliks, Nadolski Jerzy, Nowak Andrzej, Oleksy Jan, Olędzki Roman, Ostromecki

Ludwik, Peretjatkowiczówna Wanda, Pfeifer Edward, Próchnikowa Halina, Próchnik Kazimierz, Prüffer Władysław, Rappaport Edmund, Roman Józef, Rymar Stanisław, Rzepecki Jan, Siemiński Jacek, Sobolewska Ada, Smolarski Mieczysław, Starzyński Artur, Szmyd Stanisław, Szymankiewicz Aleksander, Supiński Wiktor, Szymański St., Turchalski Władysław, Winiarski Bohdan, Wocalewska Marya, Węgrzyniak Izidor, Wodziczko Adam, Zapolska Downar Grażyna, Znatowiczówna Marya, Zawistowska Marya, Zieliński Józef, Żak Jan.

Nadto subskrybował :

Roman Rybarski 100 Kor., A. Mikłaszewski 10 Kor., St. Dręgowski 25 Kor.,

Ze strony starszego społeczeństwa doznawaliśmy zawsze, ilekroć tego zachodziła potrzeba, życzliwej pomocy. Objawiała się ona w tem, że szereg osób z poza naszych sfer służyło nam fachowemi wskazówkami w wielu sprawach, że wygłaszało odczyty dla przysporzenia nam funduszków, lub wygłaszało je na posiedzeniach naszych sekcji, lub na kursie kierowników czyteln, że wreszcie użyczało nam moralnego i materyalnego poparcia w naszych przedsięwzięciach. Zamykając więc sprawozdanie niech nam wolno będzie wszystkim tym osobom w imieniu naszego towarzystwa złożyć serdeczne podziękowanie, a więc JWPanom Prof. Dr. Bujakowi, Prof. Dr. Gwalbertowi Pawlikowskiemu, Prof. Dr. Surzyckiemu, Prof. Dr. Żmigrodzkiemu, Panu W. Ostrowskiemu, Panu Inżynierowi Rykale, Dr. Olszewskiemu, Dr. Bujnowskiemu, Dr. Miczyńskiemu i Panu Stefanowi Natansonowi, JW Paniom: Rektorowej Fierichowej, Prezydentowej Leowej, Paniom Boguckiej i Rajskiej, za łaskawć objęcie protektoratu nad festynem, który urządziliśmy na wiosnę w Parku Dr. Jordana na nasz dochód, wreszcie instytucjom: Świetnemu Senatowi Wszechnicy Jagiellońskiej za udzielenie sali Nr. 32 na posiedzenie sekcji i sali Nr. 62 na odczyty na dochód Koła, Towarzystwu „Sokół“, które oddało nam salę na wykłady dla uczestników „Kursu dla kierowników czyteln.

Wszelkie sprawy dotyczące naszej działalności zewnętrznej i wewnętrznej omawialiśmy na posiedzeniach Wydziału. Tu również zastanawialiśmy się nad sprawą obchodu dziesięciolecia Koła w myśl wniosku Walnego Zgromadzenia, polecającego nam obmyśleć formy całej uroczystości. Wydział dla sprawy tej wydelegował ze swego ramienia komisję, która omówiła konkretnie program i porę najdogodniejszą i przysłała przed Wydział z odpowiednimi wnioskami. Sprawa ta była omawianą kilkakrotnie na Wydziale.

Wreszcie z powodów od nas niezależnych, odłożyć musieliśmy obchód na rok następny, naznaczając termin na dzień 23 i 24 stycznia, o ile nowo wybrany Wydział nie zadecyduje inaczej.

Zamykając jednak okres dziesięcioletniej działalności, uważaliśmy za stosowne umieścić na początku sprawozdania za rok administracyjny, „kilka uwag“ kol. Stanisława Rymara o pracy naszej instytucji w okresie minionym.

Sprawy mniejszej wagi załatwiał „prezdyum“ albo kierownicy sekcji w porozumieniu z przewodniczącym Koła.

Posiedzeń Wydziału odbyło się zwyczajnych 6 — nadzwyczajnych 5.

Listów odebraliśmy 327, wysłaliśmy 889.

W myśl § 13. statutu Towarzystwa Szkoły Ludowej, wykreśliśmy z końcem roku adm. 391 członków już to z powodu zaległości wkładek za lata poprzednie, już to z powodu niewiadomego ich miejsca pobytu.

Obecnie więc liczy Koło dożywotnich członków	6,
wspierających	„ 9,
zwyczajnych	„ 435,
Razem	. . 450.

Walnych Zgromadzeń odbyło się w roku administracyjnym dwa, jedno zwyczajne, drugie nadzwyczajne.

Zarząd i Wydział Akadem. Koła T. S. Ł.

w Krakowie.

Czytelnie i wypożyczalnie książek Akad. Koła T. S. L.

A) Czytelnie o samoistnym zarządzie.

1) Bogucice, powiat Wieliczka: Kółko Roln., Kasa Reifeisena, Czytelnia założona w 1906 r. Kierownik: Wojciech Cholewa. Biblioteka zmieniona w 1909 r. Dzieł 160. Pisma: Ojczyzna.

Dnia 14 marca odwiedził czytelnię kol. Warcholik; 2 maja wygłosił odczyt p. t. „Konstytucja 3. Maja“, kol. Drewnowski (obecnych 20); 16 listopada „Podróż do Ziemi św.“, kol. Drewnowski przy skioptikonie (słuch. 180); 28 grudnia odwiedził czytelnię kol. Drewnowski.

2) Brzózka Stądnicka, pow. Łańcucki: Kółko Roln. (dom własny), Czytelnia założona w r. 1908 w lokalu Kółka Roln. Kierownik: Maciej Stopyra. Dzieł 96. Pisma: Ojczyzna, Przewodnik Kółek Roln. Czytelnię prowadzą miejscowe siły.

3) Czarnochowice, pow. Wieliczka: Kółko Roln., Kasa Reifeisena, Czytelnia założona w 1902 r. w lokalu wynajętym za 48 K. Kierownik: Franciszek Skoczowski, w r. 1907 przejęta od Zarządu Głównego. Członków 30. Dzieł 331. Pisma: Ojczyzna, Przyjaciół ludu, Przewodnik Kółek Rolniczych.

Dnia 14 lutego wygłosił odczyt „O alkoholizmie“, kol. Szymankiewicz i kol. Szwoch (obecnych 30); 7 marca „O uprawie roli“, kol. Daszewski (obec. 18); 25 maja „Konstytucja 3 Maja“, kol. Prüffler i kol. Lewoniewska (obecnych 47); 14 listopada lustrował czytelnię kol. Struczowski; 8 grudnia odbył się obchód rocznicy listopadowej z udziałem kol. Cierniaka (obecnych 30).

4) G r o j e c, pow. Chrzanowski : Kółko Roln., w domu gminnym Kasa Reifeisena. Ludność przeważnie robotnicza. Czytelnia założona przy Drużynie Bartoszewej w r. 1909 dnia 24 października. Kierownik : Antoni Kubica. Członków 33. Dzieł 125. Pisma : Ojczyzna, Przew. Kółek Roln., Przew. chórów i teatrów włośc., Polak, Prawda, Wieniec i Pszczółka.

Dnia 24 października uroczyste otwarcie czytelnicy przy udziale 16 członków Koła ; 24 października kol. Cierniak : „O powstaniu kościuszkowskim“, (obecn. 150) ; 14 listopada odwiedził czytelnię kol. Szmyd St. ; 28 listopada obchód rocznicy listop. przy udziale kol. Barana Fr. (obecnych 300) i Szmyda St. ; od 8 grudnia do 16 grudnia kurs historii polskiej prowadził kol. Drewnowski (przeciętnie 50 ludzi).

5) M o r a w i c a, pow. krakowski : Czytelnia założona w r. 1908. Biblioteka zmieniona w r. 1909. Czytelników 153. Kierownik : Antoni Bobak. Członków 45. Dzieł 330. Pisma : Nowa Reforma, Nowiny, Nowości Ilustrowane, Wiadomości Codzienne, Ojczyzna, Przyjaciel ludu, Prawda, Postęp, Przewodnik Kółek Roln.

Dnia 14 lutego wygłosił odczyt o „Spółkach mleczarskich“, kol. Młynarski M. (obecn. 30) ; 28 lutego wygłosił odczyt p. t. „Mickiewicz — piewca ludu“, kol. Szymański St. (obecnych 60) ; 2 maja „Polonia i Lithuania“, kol. Prüffer i Horbacki ; 1 listopada odwiedziło czytelnię 6 członków sekcji ; 28 listopada obchód rocznicy listop. przy udziale kol. Czuchry i Stanilewicz.

6) M y d l n i k i, pow. krakowski : Kasa Reif., Kółko rolnicze (dom własny), Czytelnia założona w r. 1906, na samoistną zamieniona w r. 1909. Kierownik : Motyl St. Członków 24. Biblioteka uzupełniona 22 listopada ; dzieł 200. Pisma : Ojczyzna, Postęp, Przewodn. Kółek roln.

20 maja wygłosił odczyt o „Konstytucji 3 maja“ kol. Rzepa (obecnych 50) ; 13 listopada odwiedził czytelnię kol. Czerwiński, referował „O potrzebie samoistnej czytelnicy“ ; 22 listopada wygłosił odczyt p. t. „Dlaczego myć się trzeba“

kol. Szczodrowski (obecnych 50); 28 listopada obchód rocznicy listopadowej i konstituujące zebranie członków czytelnicy samoistnej — kol. Kupczyński, Czoponowski i Hełczyński (obecnych 54).

7) Przeciszów, pow. myślenicki: Kasa Reif., Czytelnia założona w 1907 r. Biblioteka uzupełniona w 1909 r. Kierownik: Wojciech Plewniarz. Dzieł 173. Pisma: Ojczyzna, Przyjaciół Ludu, Prawda, Czasopismo dla Spółek rolniczych.

24 stycznia wygłosił odczyt „O powstaniu styczniowym” kol. Danysz (obecnych 100); z kobietami miały pogadankę kol. Sobolewska i Wocalewska (obecnych 35); 7 lutego wygłosił odczyt „O drenowaniu” kol. Jarochoński Zb. (obecnych 70); 21 marca odwiedził czytelnię kol. Prüffer (odczytał wyjątek z Krzyżaków „O bitwie grunwaldzkiej” — obecnych 31); 2 maja odczyt „O konstytucji 3-maja” kol. Mienicki Ryszard (obecnych 150); 16 maja „Polonia i Lithuania” ze skioptikonem, kol. Prüffer, Horbacki (obecnych 280); 29 listopada Obchód list. przy udziale kol. Cierniaka, Sobolewskiej i Ptakówny (obecn. 150).

8) Przytkowice, pow. Wadowice: Kółko roln. (dom własny). Czyt. założona w 1906 r. Kierownik: Jan Kozioł. Członków 38. Dzieł 104. Zorganizowana na samoistną w dniu 13 listopada 1909 r. Czasopisma: Przewod. chórów i teatrów włośc., Przodownica, Zorza, Praca.

7 lutego wygłosił odczyt p. t. „O spółkach rolniczych”, kol. Młynarski (obecnych 53); 28 lutego „O zastosowaniu w praktyce idei solidarności” kol. Śmietana (obecnych 30); 25 marca wygłosił odczyt „O Tadeuszu Kościuszcze”, kol. Budzik (obecnych 40); 13 listopada zlustrował czytelnię kol. Kowalski; 28 listopada obchód rocznicy listopadowej z udziałem kol. Soczka i Kowalskiego (obecnych 42); 5 grudnia referowali „Cierpienia Polski w obrazach Grottgiera” kol. Cierniak i „O sadach wzorowych” kol. Kowalski (obecnych 150).

9) R a d o m y ś l, pow. tarnobrzski : Kasa Raiffeisena. Czytelnia założona w 1901 r. Kierownik : Eug. Piekarczyk. Członków 64. Dzieł 233. Pisma : Nowa Reforma, Wiek Nowy, Nasz Kraj, Głos Narodu, Ojczyzna, Postęp, Gazeta Niedzielną. Czytelnię prowadzą siły miejscowe.

10) T r z e b i n i a, pow. Chrzanów. Kierownik : Kazimierz Jurczyk. Członków 48. Dzieł 115. Pisma : Prawda, Tygod. Chrzanowski, Wiadom. Codzienne. Czytelnia odstąpiona na mocy uchwały wydziału w dniu 28 listopada Kołu im. Asnyka w Krakowie.

11) Ż a b n o, pow. Tarnobrzski : Kółko Roln., Czytel. założona w 1903 r. Kierownik : Wiktor Stefan. Członków 56. Dzieł 252. Pisma : Ojczyzna, Przyjaciół Ludu, Przewodnik Kółek Roln., Kurier Lwowski, Gaz. lwowska i Nowości Ilustrowane. Czytelnie prowadzą wyłącznie miejscowe siły.

B) *Czytelnie.*

1) B u c z y n a, pow. Bochnia : Kółko Roln., Czytelnia założona w r. 1904. Kierownik : Jan Matus. Dzieł 123. Pisma : Ojczyzna i Przewodn. Kółek Roln.

Dnia 24 stycznia odwiedził czytelnię kol. Drewnowski ; 21 listopada zlustrował czytelnię kol. Struczowski i Majchrzycki.

2) K o s t r z e, pow. krakowski : Czytelnia założona w 1904 r. Kierownik : Wojciech Budnik, nauczyciel. Dzieł 100. Pisma : Ojczyzna.

Dnia 7 stycznia wygłosił odczyt „O powstaniu styczniowym“ kol. Rokicki (obecn. 46) ; 31 stycznia odczyt „O Geografii ekonomicznej“, kol. Struczowski (obecnych 42) ; 21 marca „O powstaniu Kościuszkowskim“, kol. Struczowski (obecnych 38) ; 9 maja odczyt : „O Konstytucji 3 Maja“, kol. Prüffer (obec. 17) ; 5 grudnia zlustrował czytelnię kol. Rokicki.

3) M e s z n a O p a c k a, pow. Tarnowski : Kółko Roln., Czytelnia założona w r. 1903. Kierownik : Jan Bień. Dzieł 120. Pisma : Ojczyzna, Przew. Kółek Roln. Czytelnię prowadzą miejscowe siły włościańskie.

4) Młodochów, pow. Mielecki: Czytelnia założona w r. 1906. Kierownik: Józef Bik. Dzieł 93. Pisma: Ojczyzna, Prawda, Rola. Czytelnię prowadzą siły miejscowe.

5) Mikuszowice, pow. Bielski: Czytelnia założona w r. 1907. Kierownik: Michał Kaleta, nauczyciel Czołnków 56. Dzieł 106.

6) Mogiła, pow. Kraków: Czytelnia założona w r. 1904, zmieniona w r. 1908. Kierownik: Michał Samiec. Dzieł 111. Pisma: Ojczyzna.

Dnia 14 lutego wygłosił odczyt „O Kasach Reifeisena“, kol. Piechowicz (obecn. 70); 9 maja odwiedzili czytelnię kol. Struczowski i Dąbrowski; 14 listopada zlustrowali czytelnię kol. Kowalski i Stanilewicz.

7) Pogwizdów, pow. Bochnia: Kółko Roln., Czytelnia założona w r. 1904, zmieniona w r. 1908. Kierownik: Wawrzyniec Kurek. Dzieł 106. Pisma: Ojczyzna, Gazeta Niedzielną, Głos Rolniczy, Przewodn. Kółek Roln.

Dnia 31 stycznia wygłosił odczyt „O powstaniu styczniowym“ kol. Rokicki (obecn. 32); 25 marca odczyt: „O Serbii i jej stosunku do Austrii“, kol. Struczowski (obecn. 40); 16 maja „O Konstytucji 3 maja“, kol. Struczowski (obecn. 30); 8 grudnia odwiedził czytelnię kol. Oleksy.

8) Radziszów pow. Podgórze: Kasa Reifeisena, Czytelnia założona w r. 1906. Kierownik: Józef Cieszanowski, kierownik szkoły. Dzieł 127. Pisma: Prawda.

Dnia 24 stycznia wygłosił odczyt „O powstaniu styczniowym“, kol. Szymański i Śmietana (obecn. 68); 14 lutego „O roślinie“, kol. Skotnicki i Ostromecki (obecn. 100); 14 listopada zlustrował czytelnię kol. Bystroń.

9) Siedlec, pow. Bocheński: Kółko Roln., Czytelnia założona przy kółku w r. 1906, zmieniona w r. 1907. Kierownik: Ignacy Dziurdzia. Dzieł 102. Pisma: Ojczyzna, Przewodnik Kółek Rolniczych.

Dnia 31 stycznia wygłosiła odczyt: „O zakładaniu sadów“, kol. Kuleszyńska (obecn. 55); 7 marca wygłosił odczyt „Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach“, kol. Sta-

rzyński (obecnych 110); 21 marca „Anatomia człowieka“, kol. Przeździecki i Hörbacki (obecnych 220); 2 maja „O Konstytucji 3 Maja“ kol. Czuchra (obecn. 67); 14 listopada zlustrował czytelnię kol. Cierniak.

10. Targowisko, pow. Bochnia: Kółko Roln. Czyt. załóż. w 1906 r. Kierownik: Antoni Samek. Dzieł 104. Pisma: Ojczyzna, Przew. Kółek Roln.

Dnia 24 stycznia wygłosił odczyt p. t. „O rasach i odmianach zwierząt domowych“, kol. Czapliński (obecn. 37); 28 lutego „O nawozach pomocniczych“, kol. Chudzyński i Łoś (obecnych 90); 7 marca odczyt p. t. „O mechanicznej uprawie roli“, kol. Danysz i Budzyński (obecnych 50); 16 maja „O rządach niemieckich w Galicyi“, kol. Trytek (obec. 65); 14 listopada zlustrował czytelnię kol. Drewnowski.

11) Wieniec, pow. Bochnia: Czyt. załóż. w 1908. Zmieniono w 1909. Kierownik: Klem. Chrobakówna, nauczycielka. Dzieł 110. Pisma: Ojczyzna.

Dnia 8 lutego wygłosił odczyt p. t. „O pochodzeniu stanu chłopskiego“, kol. Piechowicz (obecnych 37); 2 maja wygłosił odczyt p. t. „O konstytucji 3 maja“, kol. Struczowski; 28 listopada odczyt p. t. „Jak naród polski walczył o niepodległość“, kol. Hubertówna i Oleksy (obecnych 150). Obchód listopadowy.

12) Wola Batorska, pow. Bochnia: Kółko Roln. (dom własny). Czyt. założona w 1907. Kierownik: Szymon Węgliński, nauczyciel. Dzieł 78. Pisma: Ojczyzna, Prawda, Przew. Kółek Roln.; 31 stycznia wygłosił odczyt p. t. o „Pochodzeniu stanu chłopskiego“, kol. Piechowicz (obecnych 28); 7 marca „O Mickiewiczu piewcy ludu“, kol. Szymański (obecnych 43); 13 marca „O zakładaniu sadów“, kol. Kulęszyńska i Danysz; 2 maja odczyt p. t. „O Konstytucji 3-maja“, kol. Szymankiewicz (obecnych 50); 16 maja „Geografia Polski“, kol. Żuchowski i Peretjatkowiczówna (obecnych 80); 23 maja „O niepodległości ojczyzny“, kol. Wisz i Szlachetkówna (obecnych 28); 14 maja „O drenowaniu“, prof. Turczynowicz (obecnych 40); 28 listopada Obchód

rocznicy listopadowe, z udziałem kol. Rokickiego i Majchrzyckiego (obecnych 64).

13) Zborówek, pow. Wieliczka. Czytel. założona w 1903. Uzupełniona w 1909. Kierownik: Jan Augustyniak. Dzieł 125. Pisma: Ojczyzna.

Dnia 14 marca wygłosił odczyt p. t. „O Tadeuszu Kościusce“, kol. Budzik (obecnych 15); 9 maja „O Konstytucji 3 maja“, kol. Żuchowski (obecnych 17); 1 grudnia zlustrował czytelnię kol. Stanilewicz Seweryn.

14) Zielonki, pow. Kraków. Kółko Roln. (dom własny), Czyt. założona w 1903. Kierownik: Błażej Bienczycki, wójt. Dzieł 62. Pisma (prywatne): Przyjaciół Ludu, Prawda, Rola, Nowiny i Przew. Kółek Rolniczych.

Dnia 2 lutego wygłosił odczyt p. t. „O alkoholizmie“, kol. Budzyński (obecnych 35); 21 listopada zlustrował czytelnię kol. Stanilewicz Sew.; 28 listopada wygłosił odczyt p. t. „O kasach Raifeisena“, kol. Kolarz i Hełczyński (obecnych 58); 14 marca „Mickiewicz piewca ludu“, kol. Szymański (obecnych 63).

15) Płaz: pow. Chrzanów. Kółko Roln., Kasa Raiffeisena; Spółka spożywcza, Bratnia pomoc. Instytucje te wraz z wypożyczalnią mieszczą się w domu gminnym. Założona w 1898 r., uzupełniona w 1904 i 1908 r. Kierownik: Stan. Głowacki. Dzieł 141.

Dnia 2 lutego wygłosił odczyt p. t. „O odrodzeniu narodu“, kol. Drewnowski (obecnych 27); 21 marca „O powstaniu styczniowym“, kol. Danysz (obecnych 50); 2 maja „O Konstytucji 3-go maja“, kol. Śmietana (obecnych 54); 5 grudnia zlustrował wypożyczalnię kol. Baran Franc.

16) Podłęże, pow. Bochnia: Kółko Roln. Założone w 1907 r., zmieniona w 1909 r. Kierownik: Fr. Wójtowicz, naczelnik stacyi. Dzieł 106.

Dnia 31 stycznia wygłosił odczyt p. t. „O potrzebie zrzeszania się“, kol. Zakrzewski (obecnych 12); 7 lutego „O położeniu naszym w zaborze pruskim i rosyjskim“, kol. Drewnowski (obecnych 30); 28 lutego „O alkoholizmie“,

kol. Szymankiewicz i kol. Drewnowski „O bojkocie towarów pruskich“ (obecnych 25); 7 marca „O zakładaniu sądów“, kol. Kuleszyńska (obecnych 22); 2 maja „O Konstytucyi 3 maja“, kol. Szymański (obecnych 32); 20 maja „O księgach gruntowych“, kol. Wisz i Leśnikowska (obecnych 30); 21 listopada odwiedzili wypożyczalnię kol. Drewnowski i Strzeszewski; 4 grudnia odwiedził czytelną kol. Szymański; 5 grudnia odbył się obchód rocznicy listopadowej z udziałem kol. Czerwińskiego (obecnych 40).

17) *Wiśnicz Mały*, pow. Bochnia: Założona w 1900, zmieniona w r. 1903 r. Kierownik: W. Janiga, nauczyciel. Dzieł 100. Sekcja w tym roku prowadzić tu pracy nie mogła dla przyczyn miejscowych.

18) *Zakrzów*, pow. Wieliczka: Kasa Raiffeisena. Założona w 1905 r. Kierownik: Aleks. Czupryna. Dzieł 100. Pracy tu nie prowadziliśmy.

Dnia 21 listopada odwiedził wypożyczalnię kol. Szymański.

19) *Zarzecze na Śląsku*: Założona w 1904 r. Kierownik: Michał Olszewski, nauczyciel. Czytelną sekcyą opiekować się nie mogła.

20) *Zdrohec*, pow. Brzesko: Kółko roln., Założona w r. 1899, zmieniona w r. 1903. Kierownik: Wojciech Kuczek.

C. Wypożyczalnie.

1) *Bielany*, pow. krakowski. Kółko roln. Założona w 1906 r., zmieniona w 1906 r. Kierownik Wincenty Łabędź. Dzieł 88.

Dnia 7 listopada, lustrował czytelną kol. Czuchra i Ptakówna.

2) *Czechowice na Śląsku*, pow. bielski. Założona w 1906 r. Kierownik J. Herog, nauczyciel. Dzieł 150. Wypożyczalnia mieści się w szkole.

3) *Damienice*, pow. Bochnia. Założona w 1902 r., uzupełniona przez kol. Warcholika. Kierowniczką Helena Wroniewiczówna, nauczycielka. Dzieł 262.

4) Fałkowie, pow. Wieliczka. Założona w 1908 r. Kierownicza Marya Bergelówna. Dzieł 206.

Dnia 21 stycznia wygłosił odczyt o „Nawozach zielonych“ kol. Danysz (obecnych 55); 7 marca wygłosił odczyt o „Drenowaniu“ kol. Jarochoński Zbig. (obecnych 40); 14 marca wygłosił odczyt o „Chorobach zaraźliwych“ kol. Starzyński (obecnych 42); 11 marca wygłosił odczyt o „Hygienie mieszkań“ kol. Korsun i Borczowski (obecnych 45); 2 maja „O Konstytucji 2 maja“ kol. Budzyński i Dąbrowski (obecnych 11).

5) Gaik Brzozowa, pow. Wieliczka, Założona w r. 1907. Kierownik Stanisław Czerwiński, obywatel ziemski. Dzieł 170.

Dnia 5 maja obchód Konstytucji 3 maja z udziałem kol. Kuca Henryka, (obecnych 120). Pracą oświatową zajmuje się Stan. Czerwiński.

6) Gorzków, pow. wielicki, Kółko roln. Założona w 1909 r. Kierownicza W. Machowska, nauczycielka. Dzieł 85. Organizuje się drużyna Bartoszowa.

Dnia 7 lutego uroczyste otwarcie czytelnicy z udziałem kol. Struczowskiego, (obecnych 70); 6 maja „O Konstytucji 3 maja“ kol. Trytek, (obecnych 58); 12 grudnia lustrował czytelnię kol. Struczowski.

7) Kłaj, pow. Bochnia. Kółko roln. Kasa Reif. Drużyna Bartoszowa. Założona w 1907, zmieniona w 1909 r. Kierownik Antoni Konieczny. Dzieł 173.

Dnia 24 stycznia wygłosili odczyt „O powstaniu styczniowym“ ze skioptik. kol. Kaschnitzówna i Horbacki, (obecnych 100); 7 lutego „Alkoholizm“ kol. Fusek, (obecnych 102); 28 lutego „O nawożeniu roli“ kol. Eglau, (obecnych 50); 7 marca „O nawozach zielonych“ kol. Ostromecki, (obecnych 12); 21 marca „Racyonalna uprawa roli“ kol. Ostromecki, (obecnych 16); 2 maja obchód Konstytucji 3 maja; 28 listopada zlustrowali czytelnię kol. Ziemiński, Wocalewska i Borelowski, (odbył się obchód listopadowy).

8) Kobierzyn, pow. podgórski. Założona w 1906 r. Zmieniona w 1909 r. Kierownik W. Kański, nauczyciel. Dzieł 126.

Dnia 24 stycznia wygłosił odczyt o „Powstaniu styczniowym“ Rokicki, (35 obecnych); 7 lutego „O zadaniach Kółek Rolniczych“ kol. Szmyd, (obecnych 12); 14 marca odwiedził czytelnię kol. Rokicki; 23 maja „Konstytucja 3 maja a kwestya włościańska“, kol. Cierniak i Długowski, (obecnych 11); 31 czerwca „Historia Polski przedrozbiorowa“ przy skioptikonie, kol. Cierniak i Kralisz, (obecnych 70).

9) Kosocice, pow. podgórski. Założona w 1908 r. Kierownicza W. Borzęcka, nauczycielka. Dzieł 190.

Dnia 21 marca wygłosił odczyt pt. „Co to jest oświata i jakie są zadania T. S. L.“ kol. Fusek, (obecnych 30); 18 maja odwiedził czytelnię kol. Śmietana; 23 maja wygłosił odczyt p. t. „Alkoholizm“ kol. Szymankiewicz, (obecnych 32).

10) Krzemienica, pow. Mielecki. Wypożyczalnia założona w 1906 r., uzupełniona w 1908 r. Dzieł 161. Wypożyczalnia mieści się przy szkole.

11) Kunice, powiat Wieliczka. Wypożyczalnia przyjęta od Koła im. Słowackiego w 1907 r. Kierownik Andrzej Sałęga, nauczyciel. Dzieł 453. Wypożyczalnia mieści się przy szkole.

12) Lednica Niemiecka, pow. Wielicki. Założona w 1906 r. Uzupełniona w 1908 r. Kierownik J. Uhl. Dzieł 125. Pracę na miejscu prowadzi kierownik p. Uhl.

13) Miłówka, pow. Brzesko. Kółko roln. Założona w 1905 r. Uzupełniona w 1906 r. Kierownik St. Korman, nauczyciel. Dzieł 100.

Na terenie miejskim posiadamy następujące wypożyczalnie bezpłatne:

1) Zwierzyniec: Wypożyczalnia założona 7 lutego 1904 r. mieści się w domu gminnym, gdzie ma oddany na swój wyłączny użytek jeden pokój, zimą opalany (na mocy uchwały Rady gminnej z roku 1903).

Książki wypożycza się w każdą niedzielę od godziny 1—3 po południu.

Czytelników 225, książek przeczytanych 6.809. Kierownik Władysław Łazarski.

Książki częściowo zakupiono za fundusze Akadem. Koła TSL., częściowo zaś pochodzą one z darów czytelników i osób prywatnych.

Gorące podziękowanie i prawdziwa wdzięczność należy się przede wszystkim W. Pani Józefie Gebauer, która od założenia wypożyczalni do dziś dnia stale zaopatruje w książki naszą wypożyczalnię, umożliwiając przez to jej istnienie i rozwijanie się.

2) Grzegórkki: Wypożyczalnia książek na Grzegórkach mieści się w szkole. Liczy 308 dzieł. Książki wypożycza się w niedzielę między 10 a 12 godz. rano z wyjątkiem wakacyj.

Czytelników w tym roku było 152, książek przeczytanych 3.273. Z wypożyczalni korzystają przeważnie dzieci w latach od 12 do 18. Wypożyczalnię prowadzi kol. Janina Grzybińska.

3) Podgórze: Wypożyczalnia mieści się w szkole im Tadeusza Kościuszki przy kursie analfabetów. Założona w roku 1996 zmieniana w 1909. Dzieł 130, czytelników 87. Korzystają z niej przeważnie dzieci.

Pracę wyłącznie odczytową prowadziła sekcyja w następujących wsiach:

1) Jaworzno, pow. Chrzanowski: 28 listopada obchód listopadowy z udziałem kol. Rzepeckiego (obecnych 29 osób):

2) Kościelniki, pow. Krakowski: 21 lutego wygłosił odczyt „O roślinie” — kol. Olędzki i Skotnicki (obecnych 20).

3) Łapczyca, pow. Bochnia: 14 lutego wygłosił odczyt p. t. „Mickiewicz — piewca ludu” kol. Szymański (obecn. 80); 21 marca „Choroby zakaźne” kol. Zieliński (obecn. 90); 9 maja „O konstytucyi 3-go maja” kol. Szy-

mański (obecn. 300); 16 maja wygłosił odczyt „O oborniku i obchodzeniu się z nim“ kol. Eglau (obecn. 30); 28 maja „O gospodarstwach w Łapczycy i projekcie cukrowni w Bochni“ kol. Czapliński (obecn. 40); 28 listopada obchód listopadowy z udziałem kol. Szymańskiego.

4) Winiary, pow. Wieliczka: 31 stycznia wygłosił odczyt „O ziemniakach“ kol. Czapliński (obecn. 80).

SKŁAD ZARZĄDU i WYDZIAŁU Z POCZĄTKIEM ROKU ADMINISTRACYJNEGO.

Zarząd:

Ks. Żak Jan, przewodniczący
Fijałkowski Mieczysław, zastępca przewodn.
Rymsza Władysław, sekretarz
Budzik Ignacy, zastępca sekretarza
Peretjatkowiczówna Wanda, skarbnik
Rappaport Edmund, zast. skarb. i kier. sekcji fin.

Wydział:

Budzyński Wiktor, kier. sekcji czyteln.-odczyt.
Domaszewski Adam, sekretarz sekcji
Drewnowski Karol } referenci sekcji
Skotnicki Gustaw }
Kraszewska Marya, kierowniczką sekcji szkolnej
Kuc Henryk, kier. sekcji oprowadzań
Chudzyński Władysław, kierownik podsekcji roln.
Garszyńska Natalia, gospodyni
Czuchra Jędrzej
Horbacki Władysław
Nowak Józef
Struczowski Romuald
Zapolska Grażyna
Chrzanowski Eugeniusz
Danysz Zdzisław
Jakubowski Jerzy
Siemieński Jacek
Wocalewska Marya.

Komisya kontrolująca:

Oleksy Jan, przewodniczący
Nadolski Jerzy Nowak Andrzej
Sobolewska Ada Starzyński Artur.

SKŁAD ZARZĄDU i WYDZIAŁU
WYBRANEGO NA NADZWYCZ. WALNEM ZGROMADZENIU
DNIA 4 MAJA 1909.

Zarząd:

Oleksey Jan, przewodniczący
Nadolski Jerzy, zast. przewodn.
Dąbrowski Jan, sekretarz
Budzik Jgnacy, zastępca sek.
Peretjatkowiczówna Wanda, skarb.
Zieliński Józef, zast. skarb.

Wydział:

Budzyński Wiktor, kier. sekc. czyt. odcyt.
Drewnowski Karol, sekret. sekc.
Szymański Stan. } referenci sekc.
Trytek St. }
Kraszewska Marya, kier. sekc. szkol.
Kuc Henryk, kier. sekc. opr. *)
Jarochoowski Bohdan, kier. sekc. inform.
Rybarski Roman, kier. sekc. ocen.
Wisz Paweł, kier. sekc. finans.

Grzybińska Janina	Jakubowski Jerzy
Karpowiczówna Zofia	Czuchra Jędrzej
Policzkiewiczówna Maryla	Rzepecki Jan
Sobolewska Ada	Starzyński Artur

Wocalewska Marya.

Komisya kontrolująca.

Rymar Stanisław, przewodniczący
Fijałkowski Mieczysław,
Kupczyński Tadeusz
Kielar Jakób
Nowak Andrzej.

*) Od 22 maja zastępował go kol. Struczowski.

SKŁAD ZARZĄDU I WYDZIAŁU

Z KOŃCEM ROKU ADMINISTRACYJNEGO.

Zarząd:

Oleksy Jan, przewodniczący
Nadolski Jerzy, zast. przewodniczącego
Budzik Ignacy, sekretarz
Bystron Andrzej, zastępca sekretarza *)
Szlachetkówna Janina, skarbnik *)
Hubertówna Halina, z. skarb. i gospodynin. *)

Wydział:

Czuchra Jędrzej, kier. sekc. czyt.-odczyt.
Drewnowski Karol, sekret. sekc. czyt.-odczyt.
Szymański Stanisław } referenci sekc.
Cierniak Andrzej *) }
Grzybińska Janina, kier. sekc. szkol.
Wocalewska Marya, z. kier. sekc. szkol.
Domino Mieczysław, kier. sekc. fin. *)
Martinówna Maryla, z. kier. sekc. fin. *)
Rzepecki Jan, kier. sekc. robotn.
Gutkowski Tadeusz, kier. sek. oprow. *)
Baran Franciszek, kier. sek. chórów i teatr. wł.
Sobolewska Ada Soczek Stanisław *)
Starzyński Artur Szmyd Stanisław *)
Zawiszanka Zofia. *)

Komisya kontrolujaca:

Rymar Stanisław, przewodniczący **)
Fijałkowski Mieczysław
Kielar Jakób
Kupczyński Tadeusz
Nowak Andrzej.

*) Kooptowani na Wydziale dnia 23 października 1909.

**) Ustąpił dnia 11 października 1909. — W zastępstwie przewodniczył kol. Kielar Jakób.

SPIS CZŁONKÓW

sekcji czytelno-odczyt.

Kierownik: Budzyński Wiktor.

Sekretarz: Domaszewski Adam.

Referenci: Drewnowski Karol, Skotnicki Gustaw,
Szymański Stanisław.

Po wakacjach:

Kierownik: Czuchra Jędrzej.

Sekretarz: Drewnowski Karol.

Referenci: Baran Franciszek, Ciernak Andrzej, Szy-
mański Stanisław.

Członkowie:

Borelowski Kazimierz	Rokicki Czesław
Bystrzeń Andrzej	Rzepecki Jan
Czerwiński Sławomir	Sobolewska Ada
Czoponowski Tadeusz	Stanilewicz Seweryn
Helczyński	Struczowski Romuald
Hubertówna Halina	Szymański St.
Kowalski Mateusz	Szmyd Stanisław
Kielar Jakób	Wocalewska Marya
Kolarz Antoni	Zawiszanka Zofia
Oleksy Jan	Ziemiński Zygmunt.
Prade Franciszek	

Prócz tego pracowali w sekcji koledzy:

Budzyński W.	Kuleszyńska	Smietana
Czapliński T.	Lewoniewska	Starzyński
Chudzyński	Mienicki	Skotnicki
Drengowski	Młynarski	Szymankiewicz
Danysz	Olędzki	Trytek
Eglau	Ostromecki	Warcholik
Jarochowski B.	Piechowicz	Wisł
Korsuń	Przeździecki	Zakrzewski
Kupczyński T.	Prüffer	Żuchowski

Pracę wśród kobiet wiejskich prowadziły koleżanki:
Biskupska, Kasznicówna, Kuleszyńska, Grażyna Zapolska,
Podgórska, Sobolewska, Wocalewska, Kowalczeńska, Lubo-
dziecka. Odbły 11 pogadanek. Oprócz koleżanek wyżej wy-
mienionych w pracy oświatowej wśród kobiet wiejskich łą-
skawie wzięły udział panie: Lubodziecka, Bogusławska i Brze-
zińska, a wskazówek i rad chętnie zawsze udzielała pani Stro-
kowa (Jadwiga z Łobzowa). Pod sekcję niewieścią początkowo
prowadziła kol. Zapolska, a następnie kol. Sobolewska.

SPIS CZŁONKÓW

sekcji szkolnej.

Kierowniczka: Kraszewska Marya.

Po wakacyach.

Kierowniczka: Grzybińska Janina.

Członkowie:

W ochronkach pracowały Koleżanki:

Boratyńska	Policzkiewiczówna Marya
Czaplińska Wanda	Policzkiewiczówna Kazimiera
Gorczevska Łucya	Sobolewska Ada
Kalinowska M.	Swolkienówna
Kowalczevska Zofia	Wasilkowska Janina
Leśnikowska St.	Wocalewska Marya
Łosiówna Konstancya	Wojnowska Anna
Markowska Wanda	Zborowska Halina

Z Kolegów:

Struczowski Romuald	Szymankiewicz Aleksander.
---------------------	---------------------------

W Podgórzu na kursie analf. pracowały Koleżanki:

Domaniewska	Jaworska Józefa
Grzybińska Janina	Krupska
Hubertówna Halina	Pawłowska Anna.

Z Kolegów: Oleksy Jan, Ruszkowski, Cierniak.

SKŁAD SEKCJI OPROWADZAŃ.

Kierownik: Struczowski Romuald.

Po wakacyach.

Kierownik: Gùtkowski Tadeusz.

Członkowie:

Benisz	Helczyński	Szymański
Bargielt	Kuc	Szmyd
Budzik	Lubodziecka E.	Struczowski
Bystroń	Lubodziecki Z.	Tarczyński
Breyer	Libicki	Wągiel
Dąbrowski	Maksymowicz	Władyka
Drewnowski	Ostrużka	Zieliński.
Francman	Prade	
Friedrichs	Prüffer	

SPIS CZŁONKÓW SEKCJI CHÓRÓW I TEATRÓW WŁOŚCIAŃSKICH.

Kierownik:

Baran Franciszek.

Członkowie:

Borelowski Kazimierz	Kasznicówna Wanda
Cierniak Jędrzej	Langierówna Zofia
Czoponowski Jędrzej	Młynarski Michał
Czuchra Jędrzej	Szmyd Stanisław
Grzybowski Aleksander	Saloni Tadeusz
Hełczyński Bronisław	Sobański Marian
Taborski Stanisław.	

SPRAWOZDANIE KASY GŁÓWNEJ

WYSZCZEGÓLNIENIE:

DOCHÓD		ROZCHÓD			
Saldo z dnia 31 grudnia 1908	K	853·61	Sekcja czytelnio-odczytowa	K	1827·43
Wkładki członków	"	521·—	Sekcja szkolna	"	197·56
Subwencye	"	525·76	Sekcja oprowadzań	"	12·—
Dary, listy i puszki	"	82·71	Sekcja finansowa	"	713·19
Inne	"	82·74	Sekcja dramatyczna	"	29·50
Sekcja finans. z przedsiębiorstw	"	1813·—	Sekretaryat	"	746·79
Stan kasy sekcyi finans. z d. 31/XII	"	414·92			
Zwroty poszczególnych sekcyi	"	38·76	Saldo z dnia 31 grudnia 1909	"	806·03
	K	4332·50		K	4332·50

Halina Hubertówna.

Zgodność z księgami stwierdza komisya kontrolująca:
Jakób Kielar za przewodniczącego.

Członkowie komisyi kontrolującej:
M. Fiałkowski. *Andrzej Nowak.*
Tadeusz Kupczyński.

SPRAWOZDANIE SEKCJI FINANSOWEJ.

I. Dochody i wydatki.

A) DOCHODY.

Ciasta, cukierki	K 407·36
Z kasy głównej	713·19
Kwesta książkowa	676·65
Odczyty	134·10
Wycieczka do Białan	962·—
Festyn	718·—
Wieczór św. Andrzeja	159·97
Obchód św. Mikołaja	316·32
Bufety	191·16
Drobne przedsiębiorstwa i nadatki	164·18
Wydawnictwa	516·27

K 4959·20

B) WYDATKI.

Ciasta, cukierki	K 445·06
Wydawnictwa	763·85
Ogłoszenia przedsiębiorstw	19·85
Koszta urządzenia kwesty książkowej	8·05
" " wycieczki do Białan	83·80
Zwrot 50% dochodu z wycieczki do Białan I. Kołu męskiemu T. S. L.	481·—
Koszta urządzenia festynu	570·78
" " wieczoru św. Andrzeja	80·76
" " obchodu św. Mikołaja	106·65
" " bufetów	49·14
Wydatki drobne i administracyjne	122·34
Przelano do kasy głównej	2227·92
	K 4959·20

II. Bilans sekcji finansowej.

A. Stan czynny:

B. Stan bierny:

Towarem:

Dług:

a) Cukierki	K. 68·88	a) Zarząd główny T. S. L. . .	K. 112·20
b) Wydawnictwa	649·12	b) Inne	61·—
c) Wierzytelności	674·95	c) Ska wydawnicza „Wisła“ . .	171·20
d) 5000 kartek „Barki na Wisłę“ Trojanowskiego (nakład własny)	500·—	f) Firma Nattel	125·—
e) Broszura „Pogląd kry- tyczny“	315·50	g) Tomczyński	123·89
	<u>K. 2208·45</u>		
			<u>K. 593·29</u>

A. Stan czynny K. 2208·45
B. Stan bierny 593·29
Czysty majątek sekcji finansowej z dn. 31 grudnia 1909 wynosi . . . K. 1615·16

Kierownik sekcji finansowej:
Mieczysław Domino.

Zgodność z księgami stwierdza komisya kontrolująca:

Za przewodniczącego
Jakób Kielar.

Członkowie komisji kontrolującej:
Tadeusz Kupczyński,

Andrzej Nowak.

Mieczysław Fiałkowski,

Sprawozdanie kasowe Sekretaryatu.

Wyasygnowano z kasy głównej 746 K 79 hal.

Splata długu:

a) Zarządowi Głównemu T. S. L.	K 20:50
b) Drukarni Koziańskiego	" 114.—
c) Spółce Fakturowej	" 107:73
d) Reszta za skioptykon	" 70.—

Druki	" 155:45
Naprawa i powiększenie inwentarza	" 82:05
Obsługa lokalu	" 59:90
Wkładki do „Ogniwa“	" 32:58
Wydatki kancelaryjne	" 29:94
Koszta przesyłki obrazu p. Trojanowskiego	" 25.—
Prenumerata „Przewodnika oświatowego“	" 18:50
Korespondencya	" 8:06
Inne	" 9:10
Datki	" 13.—
	K 745:81

Dochód K 746:79
 Rozchód „ 745:81

 Zwrot kasie głównej K —:98

Ignacy Budzik
sekretarz.

=====

Sprawozdanie kasowe sekcji czytelniano-odczytowej.

Wyasygnowano z kasy 1827 K 43 h.

Wydatki:

Wyjazdy prelegentów i lustracye czyteln	659 K 21 h.
Koszta kursu dla kierowników czyteln	461 " 68 "
Książki do czyteln	253 " 21 "
Oprawa książek	160 " 53 "
Administracya (druki, obsługa, lokal itd.)	101 " 51 "
Skioptikon (przeżroc. koszulki, spirytus)	69 " 51 "
Korespondencye	48 " 89 "
Książki do biblioteki dla prelegentów	35 " 58 "
Inne	10 " 18 "

Razem 1800 K 30 h.

Dochód: 1827 K 43 h.

Rozchód: 1800 " 30 "

Zwrot Kasie Głównej 27 K 13 h.

Za kierownika:

Karol Drewnowski

Sprawozdanie kasowe sekcji szkolnej.

Z kasy głównej wyasygnowano kwotę 197 K 56 h.

Wydatki:

Obsługa w szkołkach i na Podgórzu	140 K — h.
Afisz	15 " 60 "
Nafta	11 " — "
Przybory pisemne	8 " 75 "
Nagrody	8 " — "
Drobne wydatki	3 " 56 "

Razem 186 K 91 h.

Dochód: 197 K 56 h.

Rozchód: 186 " 91 "

Zwrot do Kasy 10 K 65 h.

Kierowniczką sekcji:

Grzybińska Janina.

Za kom. kontr.:

Kielar Jakób.

SPRAWOZDANIE SEKCYI CHÓRÓW I TEATRÓW WŁOŚCIAŃSKICH.

Z kasy wyasygnowano . .	29 K 50 h
Wyjazdy instruktorów . .	4 „ 80 „
Podręczniki dla sekcyi . .	21 „ 20 „
Wydatki administracyjne . .	3 „ 50 „
Razem . .	<u>29 K 50 h</u>

Dochód	29 K 50 h
Rozchód	<u>29 „ 50 „</u>

— —

Kierownik sekcyi: *Baran Franciszek.*

Sekcyja oprowadzań pobrała z Kasy 12 K.
wydała 12 „

—

=====

R o k	Przewodniczący	Liczba członków	I l o ś ć			Dochód	Rozchód
			czytelni i wypoż.	odczytów	kursów dla analif.		
1899	Kol. Ł. Puszet	107	1	—	—	208.—	50·80
1900	" Fr. Bujak	104	5	15	1	1905·10	1831·32
1901	" W. Bolewski	120	8	—	1	491·84	251·30
1902	" W. Broniewski	513	14	27	1	1256·69	609·38
1903	" Alf. Winiarski	490	25	54	1	2799·52	2279·80
1904	" T. Buła	502	42	118	3	1680·10	1265·09
1905	" A. Nowak	631	51	108	1	1554·47	1050·15
1906	" J. Sarna	657	68	274	1	5048·83	4932·95
1907	" J. Sarna " L. Ostromecki	956	65	136	1	7696·93	6426·76
1908	" J. Dzięwanowski " ks. J. St. Żak	826	48	117	1	7418·20	6564·61
1909	" ks. J. St. Żak " Jan Oleksy	450	47	141	1	7063·78	6258·85

SPIS CZŁONKÓW.

CZŁONKOWIE DOŻYWOTNI:

Dr. Broniewski Witold.	„Kółko Rolników“ U. U. J.
Dr. Godlewski E., prof. U.	w Krakowie.
Dr. Janczewski Edward, prof.	Dr. Rostański J., prof. U.
Uniw.	Dr. Zdziechowski M., prof. U.

CZŁONKOWIE WSPIERAJĄCY:

Dr. Bujak Fr., prof. Uniw.	Dr. Łoś Jan, prof. Uniw.
„ Czerkawski W., prof. U.	„ Dziewicki, prof. Uniw.
„ Czermak W., prof. Uniw.	„ Miodoński A., prof. U.
„ Fierich K., prof. Uniw.	„ Rozwadowski, prof. U.
„ Krzysztofowicz, prof. U.	

CZŁONKOWIE ZWYCZAJNI:

Antoniewiczówna M., sł. fil.	Bojakowski Klemens, sł. med.
Babecki Stanisław, sł. rol.	Borelowski Kazimierz, sł. fil.
Bańkowski Piotr, sł. fil.	Boroński Zygmunt, sł. pr.
Bazyłski Ignacy, sł. praw	Borowski Leon
Baran Franciszek, sł. roln.	Brasza Józef, prof. gimn.
Belina Tadeusz, sł. fil.	Breyer Stefan, sł. pr.
Bereza Witold, sł. roln.	Brończyk Kazimierz, sł. fil.
Bieniecka Janina, sł. roln.	Brzoskówna Zofia, sł. k. Bar.
Bimman Eugeniusz, sł. roln.	Brzostowski Tadeusz, sł. fil.
Biskupska Izabella, sł. fil.	Brzozowski Adolf, sł. rol.
Biskupska Wanda, sł. k. Bar.	Brzozowski Leon, sł. rol.
Bizańska Helena, sł. fil.	Budzik Ignacy, sł. fil.
Bobrowski Józef, sł. roln.	Budzyński Wiktor, sł. rol.
Bochwic Wacław, sł. med.	Bujakowski Zygmunt, sł. fil.
Boczar Jan, sł. praw	Bujalski Jerzy, sł. med.
Boetinger Władysław, sł. fil.	Bystroń Andrzej, sł. praw
Bogusz Józef, sł. fil.	Chełmicki Bartłomiej, sł. fil.
Dr. Bohuszewicz Jozafat	Chciuk Stefan, prof. gimn.

- Chmielewski Zozisław, sł. fil.
 Cholewiński Wład., prof. gim.
 Chomiński Ludwik, sł. rol.
 Chomiński Olgierd, sł. fil.
 Choroszczo Zofia, sł. rol.
 Chrzanowski Eug., sł. med.
 Chrzastowska Jad., sł. rol.
 Chudzyński Wład., sł. rol.
 Cierniak Andrzej, sł. fil.
 Czaplińska Janina, sł. fil.
 Czaplińska Wanda, sł. fil.
 Czapliński Tadeusz, sł. rol.
 Czastka Antoni, sł. fil.
 Czerwiński Sławomir, sł. fil.
 Czuchra Jędrzej, sł. rol.
 Czygłowska Marya, sł. fil.
 Czytelnia mieszczańska w Radomyślu.
 Dankowska Marya, sł. fil.
 Danysz Zdzisław, sł. rol.
 Danielski Jan, sł. pr.
 Dażwański Stefan, sł. pr.
 Dąbrowska Janina, sł. fil.
 Dąbrowski Jan, sł. fil.
 Dąbrowski Mieczysław, sł. fil.
 Dąbrowski Stanisław, sł. fil.
 Dąbski Rudolf, sł. pr.
 Doberski Zdzisław, sł. fil.
 Dobija Tadeusz, sł. pr.
 Dobrzański Mirosław, sł. pr.
 Dobrzański Wiesław, sł. pr.
 Dobnawski Jan, sł. fil.
 Domagalska Jad., sł. k. Bar.
 Domaszewski Adam, sł. rol.
 Domino Mieczysław, sł. pr.
 Dowborówna J., sł. k. Bar.
 Drewnowski Karol, sł. fil.
 Dregowski Stanisław, sł. pr.
 Duninówna Janina, sł. k. Bar.
 Dr. Dyboski R., prof. uniw.
 Dziewanowski Zygm., sł. fil.
 † Dziewulski Bolesław, sł. rol.
 Eglau Wacław, sł. rol.
 Fabijani Stefan, sł. fil.
 Ferens Adam, sł. fil.
 Fiedler B., poseł do Rady p.
 Fijałkowski Miecz., sł. rol.
 Fijelek Franciszek, sł. fil.
 Francman Tadeusz, sł. fil.
 Frankowski Eugeniusz, sł. fil.
 Fredzik Stanisław, sł. pr.
 Friedberg M. sł. fil.
 Friedrichs Kazimierz, sł. rol.
 Fusek Witold, sł. fil.
 Gałeczki Kazimierz, sł. fil.
 Garszyńska Natalia, sł. rol.
 Gąsiorowski Janusz, sł. rol.
 Ganze Mieczysława, sł. fil.
 Gibiec Jan, sł. praw
 Glazerówna Stanisława
 Glazór Konstanty, sł. med.
 Głuchowska Marya, sł. fil.
 Golachowski Edmund, sł. fil.
 Gołonka Zygmunt, sł. rol.
 Dr. Gołogórski, prof. uniw.
 Gonet Józef, sł. praw
 Gorczewska Łucya, sł. k. B.
 Goska Helena, sł. fil.
 Gosławski Aleksander
 Grabowska Wanda, sł. fil.
 Grabkowski Ireneusz, sł. fil.
 Grafczyński Edward, sł. fil.
 Gramatykówna Wład., sł. fil.
 Grażyński Michał, sł. fil.
 Grzybińska Janina, sł. fil.
 Grzyś Wojciech, sł. praw
 Gutkowski Tadeusz, sł. fil.
 Halpert Tadeusz, sł. rol.
 Hełczyński Bronisław, sł. fil.
 Herwiczówna Adela, sł. fil.
 Horbacki Władysław, sł. fil.
 Hubertówna Halina, sł. fil.
 Jabłońska Paulina, sł. fil.
 Jakimowicz Edward, sł. med.
 Jakimowicz Bohdan, sł. praw
 Jakob Wojciech

Jakubowski Jerzy, sł. fil.
 Jałowiecka Aniela, sł. fil.
 Janikowski Stanisław, sł. fil.
 Jankowski Miecz., sł. med.
 Janowska Natalia, sł. fil.
 Jarochoowski Bohdan, sł. praw
 Jarochoowski Zbign., sł. praw
 Jaworska Józefa, sł. roln.
 Dr. Jaworski, prof. uniw.
 Jezierski hr. Józef, sł. roln.
 Jundzwiłł, sł. med.
 Jurczyński Julian, sł. fil.
 Jurkowski Jan, sł. roln.
 Kahl Wilhelm, sł. pr.
 Kamińska Anna, sł. k. Bar.
 Kamińska Zofia, sł. k. Bar.
 Karcz Wojciech, sł. pr.
 Karpowiczówna Zofia, sł. fil.
 Kaschnitzówna Wanda, sł. fil.
 Kessel Kazimierz, sł. fil.
 Kielar Jakób, sł. praw
 Kirchnerówna Marya
 Klawe Janina, sł. fil.
 Kleniewski Antoni, sł. fil.
 Klimowiczówna Marya, sł. fil.
 Klonowski Bronisław, sł. roln.
 Kłósak Franciszek, sł. praw
 Knapczyk Aleksander, sł. med.
 Knapczykówna Jadw., sł. fil.
 Kochańska Teodora, sł. fil.
 Koc Adam, sł. fil.
 Kociołek Franciszek
 Kolarz Antoni, sł. praw
 Komar Maksymilian, sł. roln.
 Konopacka Zofia, sł. fil.
 Konieczny Mieczysław, sł. fil.
 Korsakówna Eliza, sł. k. Bar.
 Korsakówna Irena, sł. k. Bar.
 Korsuń Zygmunt, sł. med.
 Kosobudzka Janina, sł. roln.
 Kotula Jan, sł. praw
 Kowalczyk Wawrz., sł. fil.
 Kowalczevska Zofia, sł. fil.

Kowalski Mateusz, sł. roln.
 Koziulewski Bronisław
 Koziulewski Ignacy, sł. fil.
 Kraszevska Marya, sł. fil.
 Krąkowska Felicya, sł. fil.
 Kranz Józef, sł. praw
 Krupiński Mikołaj, sł. praw
 Kryczkowski Zygmunt, sł. m.
 Krysiak Roman, sł. roln.
 Kuc Henryk, sł. fil.
 Kucharski Teofil, sł. med.
 Kuchowski Karol, sł. praw
 Kuleszyńska Gabryela, sł. roln.
 Kunz Bogusław, sł. fil.
 Kupczyński Tadeusz, sł. pr.
 Kwiatkowski Mieczysł., sł. fil.
 Kwiatkowski Stanisław, sł. fil.
 Lambert Stanisław, sł. praw
 Langer Antoni, sł. praw
 Leher Tadeusz, sł. fil.
 Lekki Witold, sł. pr.
 Libicki Konrad, sł. pr.
 Lewoniewska Stanisł., sł. roln.
 Lippoman Władysław, sł. roln.
 Lisowski Władysław, sł. fil.
 Lubodziecka Emilia, sł. fil.
 Lubodziecka Florentyna,
 Lubodziecki Zygmunt, st. pr.
 Lubowicki Aleksander, st. pr.
 Łach Leon, st. pr.
 Łaszczyński Władysław, st. fil.
 Łazarski Tadeusz, st. fil.
 Łosiówna Konstantyna st. fil.
 Łukasiak Apolinary,
 Machnicki Tadeusz, sł. roln.
 Majlert Zdzisław, sł. fil.
 Marcoinówna Helena, sł. fil.
 Marekowski Aleksander sł. pr.
 Markowska Wanda, sł. fil.
 Martinówna Maryla, sł. k. szt.
 p. dla kobiet
 Martynowski Wiktor, sł. roln.
 Dr. Michalski Jerzy prof. uniw.

Michler Zygmunt, sł. fil.
Mieszkowski Zygmunt, sł. fil.
Mikułowski Tad., (wystąpił)
Miziura Edward, sł. m.
Młynarski Michał.
Dr. Młynarski Feliks, pr. gim.
Moczarski Witold, sł. m.
Motylińska Władysława, sł. fil.
Dr. Morozewicz, prof. uniw.
Morozewiczówna Zofia, sł. rol.
Mrówka Stanisław, sł. fil.
Muszalski Jan, sł. fil.
Muszyński Adam, sł. pr.
Nadolski Jerzy, sł. m.
Narkiewicz Jodko sł. rol.
Dr. Natanson Wład., pr. uniw.
Neymanówna Ida, sł. k. Bar.
Niedziela Władysław sł. rol.
Niedzielski Tadeusz, sł. fil.
Dr. Nowak, prof. uniw.
Nowak Andrzej, sł. pr.
Nowak Józef, sł. pr.
Nowakowski Stefan, sł. fil.
Nowicki Ignacy, sł. fil.
Oleksy Jan, sł. praw.
Olewiński Roman, sł. med.
Olędzki Roman, sł. Rol.
Olszanowski Janusz, sł. rol.
Olszamowski Ludomił, sł. rol.
Orlewicz Stanisław, sł. med.
Orłowski Stefan, sł. fil.
Orzechowski Witold, sł. rol.
Ostaszewski Wacław, abit.
Ostromięcki Ignacy, sł. fil.
Ostromięcki Ludwik, sł. rol.
Ostromięcka Michał., sł. fil.
Ostruszka Józef, sł. pr.
Ozóg Kazimierz, sł. pr.
Pareńska Marya, sł. k. Bar.
Parwi Helena Fel. sł. k. Bar.
Pawłowska Anna, sł. fil.
Pelczar Jan, sł. praw.
Perejatkowiczówna W., sł. fil.

Dr. Perejatkowicz Antoni
Ks. Pęcherski Cezary, sł. fil.
Pfeiffer Edmund, sł. fil.
Piasecki Czesław, sł. fil.
Piechowicz Wincenty, sł. pr.
Piekarski Eugeniusz, sł. rol.
Pieniążek Ignacy, sł. rol.
Piotrowska Marya, sł. fil.
Pitułko Piotr,
Podczaska Janina,
Podgórska Jadwiga, sł. fil.
Podworska Halina sł. k. Bar.
Pokorny Aleksander, sł. praw
Policzkiewiczówna Kazimiera
sł. k. Bar.
Policzkiewiczówna Marya, sł.
k. Bar.
Pomianowska Marta, sł. k. B.
Poniatowska Jadwiga, sł. fil.
Ponikowski Antoni
Półtorak Franciszek,
Prade Franciszek, sł. fil.
Profic Edward, sł. fil.
Próchnikowa Halina, sł. med.
Próchnik Kazimierz, sł. fil.
Prüffer Ignacy, sł. rol.
Prüffer Jan, sł. rol.
Przeździecki Alojzy, sł. med.
Dr. Przychodzki Gustaw, prof.
gimn.
Przygocka Wiktorya, sł. fil.
Ptakówna Marya, sł. fil.
Putra Aleksander, sł. fil.
Radwański Kazimierz, sł, fil.
Radzowski Ludwik, sł. rol.
Rajkowska Aniela, sł. k. Bar.
Rappaport Edmund, sł. fil.
Rausch Władysław, sł. praw
Regulski Aleksander, sł. rol.
Rókicki Czesław, sł. fil.
Roszkowski Wacław, sł. fil.
Rozmarynówna Anna, sł. fil.
Różański Marceli, sł. fil.

Rudnicki Stanisław, sł. praw
 Ruszkowski Jerzy, sł. fil.
 Rybak Stanisław,
 Rybarski Roman, sł. praw
 Rymar Stanisław, prof. gimn.
 Rymsza Władysław, sł. fil.
 Rytel Hieronim, sł. fil.
 Rzepecki Jan, sł. fil.
 Sanojca Józef, sł. rol.
 Sarapata Józef, sł. praw
 Sarna Józef, sł. fil.
 Sapiński Franciszek, sł. fil.
 Schameczówna Zofia, sł. k. B.
 Schieferstein Kazimierz,
 Schmydt Józef, sł. rol.
 Schram Wiktor, sł. rol.
 Schültz Antoni, sł. rol.
 Sernga Józef, sł. fil.
 Siedlecka Jadwiga,
 Siemieński Jacek, sł. rol.
 Sienkiewicz Zdzisław, sł. fil.
 Sikora Jan, sł. pr.
 Silnicka Janina, sł. rol.
 Silnicki Emil, sł. fil.
 Sitowski Eustachy, sł. praw
 Skiciński Leonard, sł. praw
 Skoczylas Ludwik, prof. gim.
 Skoczylasówna Marya, sł. fil.
 Skotnicki Gustaw, sł. rol.
 Skowron Ignacy, sł. fil.
 Skowron Paweł, sł. fil.
 Skrzyszowski Janusz, sł. fil.
 Skup Władysław, prof.
 Śmietana Stanisław, sł. fil.
 Smoła Jan, sł. fil.
 Sobolewska Ada, sł. fil.
 Soczek Stanisław, sł. praw
 Sokołowski Andrzej, sł. praw
 Spilhaczek Konrad, sł. fil.
 Spiss Ludwik, sł. rol.
 Stachówna Marya
 Stanilewicz Seweryn, sł. rol.
 Stanilewicz Wacław, sł. rol,

Staniskis Seweryn, sł. rol.
 Staniskis Witold,
 Starorypińska Aurela, sł. k. B.
 Starzeński Michał, sł. rol.
 Starzewski Stefan, sł. rol.
 Starzyńska Zofia
 Starzyński Artur, sł. med.
 Starzyński Zygmunt, sł. fil.
 Stawecki Karol
 Stecka Marya
 Stecki Konstanty, sł. fil.
 Stefański Tomasz, sł. fil.
 Stepek Michał, sł. praw
 Strassburger Edward
 Strauss Edward, sł. praw
 Strzeszewski Janusz
 Struczowski Romuald, sł. pr.
 Strumiłło Tadeusz, sł. fil.
 Sulikowski Adam, sł. fil.
 Supiński Wiktor, sł. praw
 Surda Oskar, sł. rol.
 Surdzińska Marya, sł. k. Bar.
 Suzin Marya, sł. rol.
 Świdzińska Marya, sł. k. Bar.
 Sypniawski Jan, sł. praw
 Szancerówna Zofia, sł. k. B.
 Szczyciński Leonard, sł. fil.
 Szczodrowski Henryk, sł. m.
 Szelitówna Felicja, sł. k. B.
 Szlachetkówna Janina, sł. fil.
 Szmyd Stanisław, sł. praw
 Szpakowska Janina, sł. rol.
 Szperl Ignacy, sł. rol.
 Szram Witold, sł. rol.
 Szrederowska Janina, sł. med.
 Szymankiewicz Aleks. sł. fil.
 Szymański Stanisław, sł. fil.
 Szyndler Michał, pom. handl.
 Takliński Józef, sł. fil.
 Toczyński Zdzisław, sł. rol.
 Tomanek Franciszek, sł. pr.
 Tomorowicz Józef, sł. rol.
 Trajdos Mieczysław, sł. praw

Trószczyński Zygmunt	Wojciechowski Feliks, sł. fil.
Trytek Stanisław, sł. praw	Wojnar Kasper
Trzcińska Halina, sł. fil.	Wolska Jadwiga, sł. fil.
Trzciński Tadeusz, abit.	Wołkówna Helena, sł. fil.
Trznadel Ludwik, sł. praw	Wołkówna Wanda
Trzos Stanisław, sł. praw	Wójcikówna Helena, sł. fil.
Trznadel Władysław, sł. pr.	Wróblewski Kazimierz
Dr. Turczynowicz, prof. uniw.	Wróblewski Wł., prof.
Tursynowiczówna Z., sł. fil.	Wyrzykowski M., sł. fil.
Typrowicz Stan., sł. med.	Wyrzykowski St., sł. med.
Waga Franciszek, sł. med.	Zabielska Regina, sł. rol.
Waga Julian, sł. fil.	Zaczek Wincenty, sł. praw
Wasilkowska Janina, sł. fil.	Zając Józef, sł. fil.
Waśniewski A., prof. gimn.	Zakrzewski Tad., sł. rol.
Wąsik Wiktor, sł. fil.	Zakrzewski Wacław, sł. rol.
Wątorska Zofia	Zalutyńska Zofia, sł. rol.
Werner Józef, sł. roln.	Załuska Andrzej, sł. rol.
Wesołowska Stefania, naucz.	Zapolska Downarówna Gra- żyna, sł. fil.
Weydlich Adela	Zawistowska Marya, sł. fil.
Węgrzyniak Izidor, sł. teol.	Zawistowska Wanda, sł. fil.
Wiącek Wojciech, poseł	Zawiszanka Zofia, sł. rol.
Wierciński Czesław, sł. fil.	Zemanek Kazimierz, sł. praw
Wilczyńska Józefa	Ziemińska Marya, sł. fil.
Winiarski Bohdan, sł. fil.	Ziemiński Zygmunt, sł. fil.
Wiśniewski Piotr, sł. fil.	Ziemkowska Halina, sł. med.
Wisł Paweł, sł. praw	Znatowiczówna M., sł. fil.
Władyka Antoni, sł. fil.	Zieliński Józef
Włodek Maryan	Ks. Zak Jan, sł. praw
Wocalewska Marya, sł. fil.	Zurakowski Adam
Wodziczko Adam, sł. fil.	Zurakowski Bohdan
Wojciechowski Antoni,	

